

Carsten Hjorth Pedersen

Nini bora kwa watoto?

Kuhusu malezi ya watoto nchini Denmark

Hvad er bedst for børnene?

Om at opdrage børn i Danmark

Kristent Pædagogisk Institut

Yaliyomo

Indhold

Uwasilishaji wa kitabu	3	Præsentation af hæftet
Sura ya 1. Wazazi wanawatachia mema watoto wao	5	1 Forældre vil deres børn det bedste
Malezi ya watoto nchini Denmark	6	Børneopdragelse i Danmark
Udhibiti wa wazazi na udhibiti binafsi	10	Forældrekontrol og selvkontrol
Sura ya 2. Kuwa na mamlaka bora	13	2 At være en sund autoritet
Upendo, mawasiliano na usikivu	15	Kærlighed, kontakt og opmærksomhed
Mipaka, kanuni na taratibu	18	Rammer, regler og rutiner
Sifa, mwongozo na maelekezo	20	Ros, vejledning og afledning
Sura ya 3. Maelezi ya uwazi huwafanya watoto kujisikia salama	23	3 Tydelige forældre giver trygge børn
Onyo, matakwa na ukosoaji	23	Formaning, krav og kritik
Karipio na athari	25	Skældud og konsekvens
Watoto wanapokuwa wakaidi	27	Når børn er ulydige
Sura ya 4. Vijana chipukizi na watoto waliokuwa watu wazima	30	4 Om teenagere og voksne børn
Watoto wanapokuwa watu wazima	33	Når børnene bliver voksne
Sura ya 5. Kuwa mume na kuwa baba	35	5 At være mand og far
Weka mbali simu na uonyeshe uwepo wako	36	Læg mobiltelefonen væk og vær nærværende
Sura ya 6. Malezi ya watoto kwa mtazamo wa Kikristo	38	6 Kristen børneopdragelse
Viungo muhimu kwenye intaneti	41	Relevante links
Kuhusu mwandishi	42	Om forfatteren

Uwasilishaji wa kitabu

Kitabu hiki kimeandikwa kwa ajili ya wazazi waliotoka nchi nyingine na sasa wanalea watoto wao nchini Denmark. Hili linaweza kuleta changamoto, kwa sababu kuna tofauti kubwa katika malezi ya watoto kutoka utamaduni mmoja hadi mwingine. Malezi ya watoto ni sehemu kubwa ya utamaduni wa nchi. Kwa hiyo mzazi anaweza kutatanika na kushindwa kujiamini kwenye malezi ya watoto akiwa anaishi kwenye nchi na tamaduni za kigeni. Sababu nyingine inayochangia ni kwamba mara nyingi watoto wanajifunza na kuzoea haraka utamaduni mpya.

Sio kwamba kuna njia moja tu iliyo sahihi ya kulea watoto wakati unapoishi Denmark. Kunahitajika uhuru wa kulea watoto kwa njia mbalimbali, ikiwemo njia inayohusiana na mila na utamaduni wa wazazi.

Cha muhimu hasa ni kufanya yaliyo bora kwa watoto wanapokuwa wanaishi na kukulia nchini Denmark, na siyo kama kwenye nchi walikotoka wazazi au mababu zao. Tukubaliiane kwamba, hili ni jambo gumu sana.

Unapokuja Denmark kama mkimbizi au mhamiaji, kuna hasara umepata, kama vile kupoeteza mema yote uliyojua kutoka kwenye nchi uliyokulia. Kwa njia moja au nyingine unakuwa umepoteza utambulisho wako, na unapaswa kutengeneza utambulisho mpya.

Præsentation af hæftet

Dette hæfte er skrevet til forældre, der kommer fra et andet land og skal opdrage børn i Danmark. Det kan nemlig være en udfordring. For der er stor forskel på, hvordan man opdrager børn fra den ene kultur til den anden. Børneopdragelsen er en dybt indgroet del af et lands kultur. Man kan derfor som forældre blive usikker og forvirret, når man skal opdrage børn i en fremmed kultur. Også fordi børnene – som regel – hurtigere tager den nye kultur til sig. Det drejer sig ikke om, at der kun er én måde at opdrage børn på, når man bor i Danmark. For der skal være frihed til at gøre det på forskellige måder. Også at gøre det på måder, der er præget af den kultur, man kommer fra. Men det drejer sig om at gøre det, som er *bedst for børnene*, når de nu skal vokse op i Danmark – og ikke i det land, som forældrene eller bedsteforældrene kommer fra.

Lad os blot indrømme, at det er svært. For når man kommer til Danmark som flygtning eller indvandrer, har man lidt nogle tab. Man har fx tabt alt det gode og kendte fra det land, hvor man er vokset op. Man har på en måde mistet

Jambo hili linachukua muda, na linaweza kuwa gumu kwa watoto na wazazi pia.

Kitabu hiki ni chombo cha kufikisha msaada kwa wazazi, hasa wahamiaji na wakimbizi, katika mchakato huu mgumu na mrefu wa kulea na kufundisha watoto hapa Denmark.

Kimegawanywa katika sura sita, na kila mwisho wa sura moja kuna swalí moja au mawili. Hayo mzazi anaweza kuzingatia na kufikiri mwenyewe au kujadiliana na wazazi wengine.

sin identitet, og man skal til at opbygge en ny. Den slags tager tid, og det kan være hårdt. Både for børn og forældre. Hæftet her er et forsøg på at række en hjælpende hånd i denne svære, lange proces.

Det er inddelt i seks kapitler, der hver afsluttes med et eller to spørgsmål – til personlig overvejelse eller til samtale med andre forældre.

Sura ya 1. Wazazi wanawatachia mema watoto wao

Kapitel 1. Forældre vil deres børn det bedste

Kama wazazi tunawatachia watoto wetu mambo yaliyo bora kabisa! Lakini wakati mwingine tunashindwa kutimiza matakwa yao. Jambo hilo linampata kila mzazi, lakini kipekee linaleta tatizo kubwa sana kwa wazazi watokao nchi nyininge. Na sababu kubwa ni kwamba, hawawezi kulea watoto wao hapa Denmark kama wenyewe waliiyolelewa.

Tatizo hili linaweza kusababisha wazazi washindwe kujiamini. Ni kama vile wanacheza mchezo bila kujua sheria zake. Fikiria, kwa mfano, kucheza chesi bila kujua sheria! Lazima yawepo mashaka kwa wazazi juu ya malezi ya watoto. Na hilo si jambo jema, maana mashaka hayatufikishi kwenye malengo yetu ya kulea watoto katika maadili mema.

Wazazi wahamiaji au wakimbizi wana mapya mengi ya kufanya hapa Denmark kama vile kujifunza lugha, kutafuta kazi au kwenda masomoni ili kupata elimu mpya. Wakati huohuo wana jitihada nyangi za kuzoea kuwa wenyeji kwenye nchi ya kigeni na kuelewana na Wade-nishi. Hivyo inaweza kuwa changamoto kubwa kwao kunapotoka matatizo katika malezi ya watoto.

Changamoto hii inawagusa watoto pia. Kwa upande mmoja wanataka kufanya yale wanyatakayo baba na mama, lakini kwa upande mwingine hawataki kuwa tofauti na wenzao shuleni au kwenye vituo vya kulea watoto.

Som forældre vil vi det bedste for vores børn! Men vi magter ikke altid at gøre det, som er bedst for dem. Det gælder alle forældre. Men forældre, der kommer fra et andet land, har også den vanskelighed, at de ikke bare kan opdrage deres børn i Danmark på samme måde, som de selv blev opdraget.

Det kan gøre forældrene usikre. Det er, som om de skal spille et spil, de ikke kender reglerne for. Tænk fx at skulle spille skak, hvis ikke man kender reglerne! Så bliver man usikker. Men usikkerhed er ikke et godt udgangspunkt for at give sine børn en god opdragelse. Når forældrene så tilmed har rigeligt at se til med at lære sprog, komme i arbejde eller uddannelse, ja, med at finde sig til rette i et fremmed land, kan det være hårdt, at børneopdragelsen også volder vanskeligheder.

Det er også svært for børnene, for de vil på den ene side gerne være, som far og mor ønsker. Men på den anden side vil de ikke være alt for forskellige fra kammeraterne i børnehaven eller skolen. Derfor er det meget vigtigt, at man som forældre prøver at sætte sig i barnets sted og forstå, at det ofte kan føle sig klemt. Barnet bliver nogle gange af

Ndiyo maana ni muhimu sana kwa mzazi kujaribu kukaa karibu na watoto ili kuangalia mambo kwa mtazamo wao. Hiyo itamsaidia mzazi kuelewa kwamba wakati mwininge watoto wanaweza kusongwa na mambo mengi. Wakati mwininge wazazi wanaweza kuwashinikiza watoto kwenye mwelekeo wa mila na desturi za kule watokako, wakati marafiki wa Kidenishi na waalimu wanajaribu kuwaelekeza kwenye mwelekeo mwininge tofauti na wa wazazi. Si rahisi kwa mtoto kukabili hali kama hiyo. Kwa kuchukua mifano michache: Ikiwa ni marufuku kwa watoto kuzungumza kuhusu ngono nyumbani, wakati wanalamizishwa kuongelea shuleni, wanaweza kushindwa kujiamini. Kama watoto wadogo wamezoea kwamba nyumbani kwao kuna sheria chache sana juu yao, wanaweza kuangaliwa kwa hasira na kukari-piwa kwenye basi au kanisani, kama wakifanya mambo ambayo Wadenishi hawapendi.

Malezi ya watoto nchini Denmark

Katika tamaduni nyininge hakuna desturi za kukaa na kuongelea kuhusu jinsi ya kulea watoto. Watu ‘wanajua tu’ jinsi ya kulea watoto, lakini hawajazoea kuuliza kwa nini iwe hivi wala kuwaelezea watoto sababu zake.

Haiko hivyo nchini Denmark. Hapa wazazi huongelea sana kuhusu malezi ya watoto. Hili ni jambo lingine unalotakiwa kuzoea tu kama umetoka nchi nyininge.

Pamoja na hili kuna kitu kingine kinachoweza kuleta tatizo. Ni kwamba watu wengi wanaokuja Denmark, wazazi kwa watoto, wana mambo mengi magumu yaliyowatokea vipindi-nya nyuma. Tunaweza kusema kwamba wana-

forældrene presset i én retning, mens danske venner, lærere og fodboldtrænere m.fl. presser dem i den modsatte retning. Det er ikke let for et barn at være i klemme dér.

For at tage et par eksempler: Hvis det er forbudt at tale om seksuelle ting derhjemme, mens børnene bliver tvunget til det i skolen, kan børnene blive utrygge. Eller hvis små børn derhjemmefra er vant til, at der næsten ingen regler sættes for dem, kan børnene godt komme ud for mange vrede blikke og hårde ord i bussen eller i kirken, hvis de opfører sig på måder, som danskerne ikke bryder sig om.

Børneopdragelse i Danmark

Hertil kommer, at det i nogle kulturer slet ikke er normalt at tale om børneopdragelse. Man har ”blot” en måde at gøre det på; men man har ikke sprog for, hvordan og hvorfor man gør det. Sådan er det ikke i Danmark. Her taler forældre meget om børneopdragelse. Så det skal man jo også lige vænne sig til, hvis man kommer fra et andet land. Hvis man dertil lægger, at flere voksne og børn kommer til Danmark med store vanskeligheder i bagagen, bliver det rigtig svært. Hvis far eller mor fx har posttraumatisk stress syndrom (PTSD),

Ieta matatizo makubwa kwenye mabegi yao. Na kwa hali hiyo inakuwa vigumu sana kwao kukabili tamaduni mpya.

Kwa mfano, kama baba au mama ana matatizo ya kisaikolojia (post-traumatic stress syndrome) kwa sababu ya matatizo hayo aliyo yapitia, ni muhimu kupata matibabu kutoka kwa wanasaikolojia. Vilevile watoto wanaweza kuhi-taji msaada huo. Wakati mwingine ni lazima kushughulikia mifadhaiko kama huo kabla ya wazazi kuweza kuzingatia mwongozo wa kulea watoto katika utamaduni wa ugeni.

Mojawapo ya maeneo ambayo wazazi wen-gi mionganoni mwa wahamiaji na wakimbizi hugongana na namna ya Kidenish ya kulea watoto, ni katika shule za watoto na shule za awali (chekechea). Yaani maeneo ambayo watoto wahamiaji na wakimbizi wanakuwa pamoja na watoto wa Kidenishi.

Uwe tayari kupokea kwa nia nzuri kwamba chekechea na shule za Kidenishi zinahusisha sana wazazi katika maisha ya kila siku ya watoto huko shulenii au kwenye chekechea. Si katika mambo ya kitaaluma tu wazazi wanahuishwa, lakini pia katika ustawi na maende-leo ya watoto na uhusiano kati yao na watoto wenzao. Hii ndiyo kawaida kwa wazazi wote na siyo kwako tu. Kubali ushirikiano huu kama msaada, na jitahidi sana kushiriki.

Kwa upande mwingine, ni muhimu pia kwamba ninyi wazazi wenye utamaduni tofauti muwe jasiri kuuliza maswali, na labda hata kupinga au kukataa, ikiwa kuna kitu ambacho hamkue-lewa au hamkubaliani nacho. Msikae kimya tu wala msizue mawazo yenu, bali kuweni wazi na wadadisi. Kwa njia hiyo unawasaidia pia

vil det nogle gange være nødvendigt med særlig psykolog-behandling for de voksne – måske også børnene – inden man kan få overskud til at arbejde med, hvordan man opdrager sine børn i en fremmed kultur.

Et af de steder, hvor mange indvandrer- eller flygtningeforældre støder sammen med den danske måde at opdrage børn på, er i børnehaven eller skolen. Altså de steder, hvor ens børn er sammen med danske børn. Vær fx forberedt på, at danske børnehaver og skoler gør meget for at inddrage jer forældre i dagligdagen. Ikke blot omkring det faglige, men også omkring børnenes trivsel og forhold til kammeraterne. Det er altså ikke noget, man gør særlig i forhold til jer. Tag imod dette samarbejde som en udstrakt hånd og deltag i det.

Til gengæld er det også vigtigt, at I som flygtninge- og indvandrerforældre fri-modigt spørger – og evt. protesterer – hvis der er noget, I ikke forstår, eller som I er uenige i. Meld ud, hold jer ikke tilbage, vær åben og nysgerrig. Derved hjælper I også de danske pædagoger eller lærere, som kan være usikre på situationen. Lyt til det, de siger, men forvent også, at de lytter til jer. Det er jo jer, der kender barnet bedst.

Flygtningefamilier bor ofte på meget lidt plads. Det gør det bl.a. svært for børnene at have kammerater med hjem. Men prøv alligevel at være åben

waalimu Wadenishi wa shule za awali na shule za watoto wakubwa, maana waalimu hawa wanaweza kutokuwa na uhakika wafanyejuu ya hali fulani. Sikiliza yale wasemayo, lakini pia tegemeeni kwamba wanawasiliza ninyi. Maana ninyi ndio mnaowajua watoto wenu vizuri zaidi.

Mara nyingi familia za wakimbizi huishi kwenye nyumba zenye nafasi ndogo. Tatizo hilo huwafanya watoto washindwe kuwakaribisha marafiki zao nyumbani. Lakini hata hivyo mnaweza kujaribu kuwaruhusu watoto wenu wawakaribishe marafiki wachache nyumbani. Na kuweni tayari kukubali ikiwa watoto wenu wamekaribishwa nyumbani kwa rafiki wa chekechea au shulen. Jambo hili huwasaidia sana watoto kuzoea mazingira mapya kwa urahisi. Wasichana kucheza na wavulana au kuwa na urafiki nao ni jambo la kawaida nchini Den-

for, at børnene får nogle få kammerater med hjem og vær positiv, hvis dit barn inviteres til at komme med hjem til en kammerat fra børnehaven eller skolen. Det gør det som regel lettere for barnet at falde til det nye sted.

Det er normalt i Danmark, at piger og drenge leger med hinanden eller er kammerater. Så bliv ikke overrasket, hvis din datter inviteres med en dreng hjem at lege, eller din søn inviteres til at lege hjemme hos en pige. Sats også på, at dit barn kommer til de børnefødselsdage, som det inviteres til, men meld også frimodigt ud, hvis dit barn fx ikke må spise svinekød.

Det kan være en stor hjælp at have veneskabskontakter med danske familier, gerne familier, som har børn på samme

mark. Kwa hiyo msishangae kama mtoto wenu wa kike anakaribishwa na mtoto mvulana nyumbani kwake kucheza baada ya masomo shulen, au msichana anamwalika mtoto wenu wa kiume kucheza. Ni muhimu pia, kwamba mtoto wenu anahudhuria sherehe za siku za kuzaliwa (birthday parties) za watoto wenzake anapoalikwa. Lakini pamoja na hili mjisikie huru kusema kwa ustaarabu na ujasiri, kwa mfano, ikiwa mtoto wako haruhusiwi kula nyama ya nguruwe.

Uhusiano na familia ya Wadenishi unaweza kuwa msaada mkubwa, na hasa ikiwa ni familia iliyo na watoto wenye umri sawa na watoto wenu ambaa wanasoma shule moja na watoto wenu na hata kupenda kufanya au kucheza michezo ile ile waipendayo watoto wenu. Kwa njia hiyo ni rahisi kuona na kujua ni jinsi gani Wadenishi wanavyowalea watoto wao. Vile-vile mnapata nafasi ya kuongea na hao wazazi Wadenishi kuhusu malezi ya watoto, mpate ushauri wao mzuri na maelekezo mema. Si kwa sababu ni lazima kufanya kama Wadenishi wafanyakyo, lakini inaleta msaada kwa mzazi kuweza kuamua jinsi gani watoto wenu watakavyolelewa wakati huu ambaa familia yenu inaishi Denmark.

Kuna kitu kingine cha muhimu: Msiwatumie watoto wenu kutafsiri, kwa mfano mnapoenda kwa daktari au kwenye ofisi za serikali. Hata kama wanajua kuongea Kidenishi vizuri, msiwatumie hivyo. Watoto hawapaswi kabisa kuingizwa au kujulishwa kwenye masuala ya watu wazima.

alder og med nogle af de samme interesser eller fælles skole. På den måde kan man lettere se, hvordan danske forældre opdrager. Og man kan tale med danske forældre om børneopdragelse, få gode råd og vejledning. Ikke fordi man skal gøre det på præcis den samme måde, men for bedre at kunne træffe sine egne valg om, hvordan ens børn skal opdrages, når familien nu bor i Danmark.

Lige en ting mere: Brug ikke dine børn som tolk, når du fx skal til lægen eller på rådhuset, selv om de måske er bedst til dansk. Børn skal ikke på den måde indvies i sager og stof, som kun er for voksne.

Udhibiti wa wazazi na udhibiti binafsi

Hapa Denmark tunasisitiza sana kwamba watoto wanapaswa kujifunza kujitegemea wana-pokua. Hata ni hivyo katika masuala ya uhusiano wa familia, dini na utamaduni watokako. Ni wazi kwamba hiyo haimaanishi watoto wanatakiwa kuacha mila na dini za familia. Hata hivyo, watoto wanapofikia utu uzima wanastahili kuwa huru kuchagua *kwa hiari* au labda kutochagua mila na imani za familia. Sababu moja ya Wadenishi kuona hivyo ni kwamba heshima ya familia haina umuhimu katika familia za Kidenishi kama ilivyo navyo katika familia nyngi za wakimbizi na wahamiaji.

Katika Denmark watoto wadogo hawapati uhuru mwingi kama watoto wakubwa. Wakati watoto Wadenishi wakiwa wadogo, huweke-wa nidhamu kali kiasi na wazazi. Kwa mfano huwekewa muda fulani wa kula na kulala. Watoto hupewa pipi kidogo, lakini si kila wakanati bali kwa utaratibu. Pia kuna mipaka katika matumizi ya iPad na simu. Ingawa kuna wazazi Wadenishi wanaoona ni vigumu kuamua kwa niaba ya watoto wadogo, bado wote hukubaliana kwamba lazima wazazi wafanye maamuzi zaidi juu ya watoto wadogo kuliko watoto wakubwa.

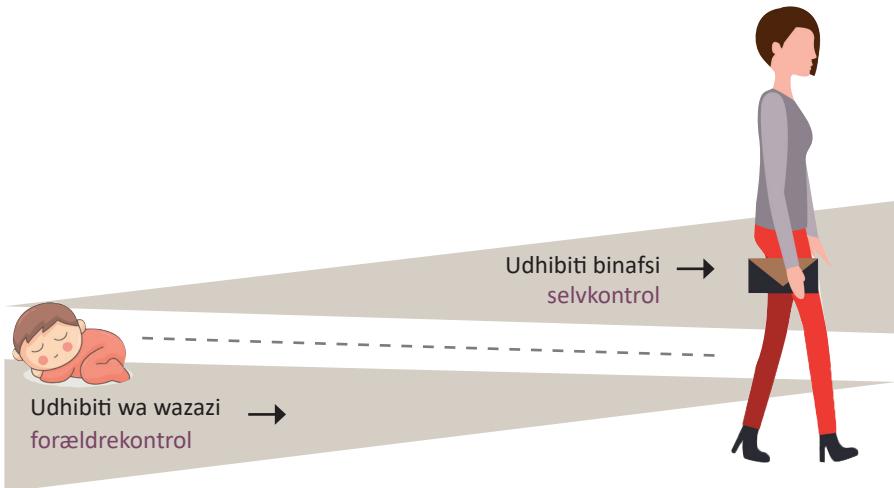
Watoto wanavyozidi kuwa wakubwa, nafasi ya wao wenyewe kufanya maamuzi inakuwa kubwa zaidi. Hivyo maamuzi ya wazazi yanazidi kuwa machache kadri watoto wanavyopevuka na kupewa kujidhibiti na kujitegemea. Kielezo kinachofuata kinaonyesha uwezo wa mtoto kujidhibiti unavyoendelea:

Forældrekontrol og selvkontrol

I Danmark lægger vi stor vægt på, at børn skal vokse op og blive selvstændige. Også i forhold til den familie, religion og kultur de kommer fra. Det betyder selvfølgelig ikke, at de skal fravælge familien eller familiens religion. Men de skal som unge og voksne *fri-villigt* vælge – eller evt. fravælge – familiens traditioner og tro. Det hænger sammen med, at familiens ære ikke betyder nær så meget for danske familier, som den gør for mange flygtninge og indvandrere.

I Danmark får små børn ikke så megen frihed som store børn. Til at begynde med sættes der faste rammer for de små børn. Faste sengetider og spisetider. Ikke for meget slik. Begrenset brug af iPad og mobiltelefon. Selv om flere danske forældre også har svært ved at bestemme på vegne af de små børn, er det fortsat et ideal, at forældrene bestemmer meget mere i forhold til små børn end i forhold til store børn.

Efterhånden som børnene bliver ældre, får de selv lov til at bestemme mere. Forældrekontrollen bliver mindre, efterhånden som børnene modnes, og selvkontrollen bliver større. Man kan illustrere det sådan:

Ili mtoto ajifunze kujidhibiti hivyo, ni lazima wazazi wawe ndio mamlaka bora kwa watoto wao, na hasa wakati watoto wakiwa wadogo. Kabla watoto hawajafikisha umri wa miaka miwili, yawapasa kuwa wamejifunza kwamba ni baba na mama wafanyao maamuzi kwenye maisha yao, wala si wao wenyewe. Hiyo haimanishi kwamba wazazi wana haki ya kuwananyasa watoto wao. Hili ni suala la kutenda kufuatana na kilicho bora kwa mtoto mdogo. Watoto wadogo wanahitaji amani na usalama unaotokana na kujua na uhakika kwamba kuna mtu mzima anayechukua jukumu la ku-hakikisha kwamba mtoto anapata usingizi wa kutosha usiku, anapiga mswaki, anapata chakula bora, na kufanya mazoezi ya kimwili. Ni muhimu sana mtoto asiachwe kufanya maamuzi mengi kuliko anavyoweza, kwa mfano kuchagua kati ya mambo tofauti ambayo hajui matokeo ya chaguo lake ni nini. Na vilevile mtoto ajifunze tabia njema.

Bila shaka wazazi wanapaswa kuendelea kufanya maamuzi kuhusu mambo mengi katika

Det betyder, at det er meget vigtigt, at forældrene er sunde autoriteter for deres børn. Især de små børn. Inden børnene er to år, skal de helst have lært, at det er far og mor, der bestemmer. Det handler ikke om, at forældrene skal tyrrannisere deres børn. Det handler derimod om, hvad der er *godt* for det lille barn. Små børn har brug for den tryghed, som det er, at et voksent, modent mennesker tager ansvar for, at det får sin nattesøvn, får børstet sine tænder, får sund mad, får rørt sig. Og at barnet ikke får flere valgmuligheder, end det kan overskue. Og at det lærer høflighed. Forældrene skal selvfølgelig fortsat bestemme meget for børnene, når de kommer i skolealderen, og når de bliver teenagere. Men mindre og mindre. Ganske langsomt, skridt for skridt, efterhånden som barnet modnes, skal det slippes fri til at kunne mere og mere på egen hånd og til at bestemme mere

maisha ya watoto wao wakati hawa wana-pofikia umri wa kuanza shule na wakati wanapokuwa vijana. Lakini watoto wanapozidi kukua, kidogo kidogo, pole pole, na hatua kwa hatua wapewe uhuru wa kufanya mambo mbalimbali wenyewe na kufanya maamuzi zaidi na zaidi. lendelee hadi wanapofikisha miaka 18 - au labda kabla ya miaka hiyo, kama wamekuwa tayari. Lengo liwe kwamba kijana anapofikisha umri wa miaka 18, amba ni umri rasmi wa utu uzima, aweze kujitegemea na kufanya kama watu wazima wanavyofanya, kwa mfano kuchukua leseni ya gari na kupiga kura kwenye uchaguzi wa kijamii.

Bila shaka hiyo haimaanishi kwamba wewe kama mzazi huwezi au hupaswi kumwambia mtoto wako mkubwa chochote. Hata wakati watoto wanapokuwa watu wazima, sisi wazazi wao bado tunao haki ya kusema kile tunachosikia na kuona kuhusu uchaguzi na maamuzi yao. Lakini hatuna haki ya kuwfanyia maamuzi tena. Sisi wazazi tuyasemayo na tumaanishayo, wanapokuwa wakubwa watoto wetu wana uhuru na haki ya kukubaliana nasi au kukataa ushauri wetu.

Zingatia au jadili

Kuna uhusiano gani kati ya udhibiti wa wazazi na udhibiti binafsi wa mtoto - katika utamaduni wa Kidenishi na katika utamaduni wa nchi yako?

og mere. Frem til barnet bliver 18 år – eller måske før, hvis det er modent til det – hvor det også i samfundets øjne er selvstændigt og fx kan få kørekort og stemme til Folketingsvalget.

Det betyder selvfølgelig ikke, at man ikke kan eller må sige noget til sine store børn. Selv når de er voksne, har vi som forældre naturligvis ret til at sige, hvad vi mener, også om deres valg og beslutninger. Men vi kan ikke bestemme over dem længere. Det, vi siger og mener, når de er blevet store, har de lov til at forholde sig frit til.

Overvej eller tal om

Tænk over eller tal om forholdet mellem *forældrekontrol* og *barnets selvkontrol* – både i den danske kultur og i den kultur, du kommer fra.

Sura ya 2. Kuwa na mamlaka bora

Kapitel 2. At være en sund autoritet

Najua kwamba wazazi wengi waliokuja Denmark kama wakimbizi au wahamiaji wanawenza kuhisi kama wanaipoteza nguvu juu ya watoto wao ambaa bado hawajafikisha utu uzima. Na hiyo kwa kweli ni ngumu sana. Unaweza kusikia aibu kama mzazi, kwa mfano kama watoto wamejifunza lugha haraka zaidi yako.

Kuna wazazi wengine wanaopata vitisho kuto-ka kwa watoto wao kwamba watakwendu seri-
kalini au polisi kuwashitaki. Kama mzazi lazima ujisikie vibaya, ni kama kudhalilishwa. Ukiten-
dewa hivyo, unaweza kushawishika kutafuta
kujirejeshea heshima toka kwa watoto kwa
kutumia vitisho, kuwalazimisha au kuwapiga.
Kuna wazazi wengine wanaoshawishika kuk-
ubali kushindwa. Wanaamuwa kuwapa tu wa-
toto kila watakacho bila mipaka.

Njia zote mbili hazifai kabisa. Katika kesi ya
kwanza, mzazi anakuwa amepoteza mamlaka
yake vibaya kupitiliza. Katika kesi ya mwisho,
mzazi anakuwa amepoteza mamlaka ile am-
bayo mtoto anaihitaji katika maisha yake ili
kuifanya mazoezi na kujifunza jinsi ya kuishi.
Kwa sheria ya hapa Denmark, ni marufuku
kuwapiga watoto wako. Kwa hiyo si njia nzuri
kujitafutia mamlaka ya mzazi kwa kuwapiga
watoto au kutumia vitisho na jeuri juu yao.
Unaruhusiwa kutumia nguvu za mwili kama
mzazi, kwa mfano, ukitaka kuzuia mtoto wako
kufanya kitu hatari au mambo ya kijinga. Pia

Jeg ved, at mange forældre, der er kommet til Danmark som flygtninge eller indvandrere, kan føle, at de mister magt over deres endnu ikke voksne børn. Og det er naturligvis meget svært. Man kan føle sig ydmyget som forældre, fx fordi børnene har lært sproget meget hurtigere.

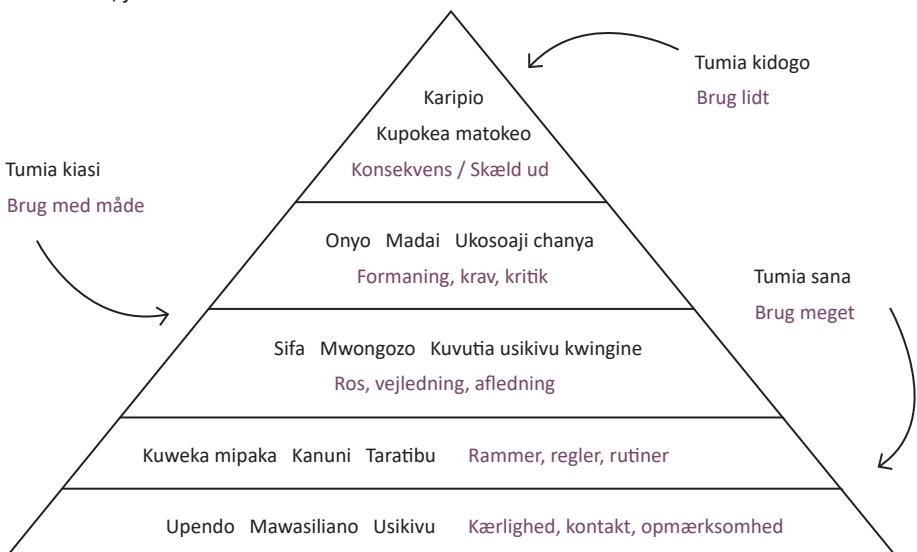
Nogle forældre kommer også ud for, at børnene truer med at gå til kommunen eller politiet med anklager mod forældrene. Så føler man sig afmægtig og ydmyget som forældre, og man fristes til at forsøge at få magt over sine børn på ny ved hjælp af (trusler om) tæsk og vold. Eller man kan som forældre fristes til at opgive kampen. Man giver efter og lader børnene få alt for megen magt.

Begge dele er en dårlig ide. I det første tilfælde bruger man ligesom sin autoritet for meget. I det sidste tilfælde opgiver man den autoritet, som børnene faktisk har brug for, at man udøver. I Danmark er det forbudt ved lov at slå sine børn. Så det er ikke nogen farbar vej at prøve at få magt over sine børn ved at slå dem eller bruge vold over for dem. Man må godt bruge sin fysiske magt som forældre og fx forhindre sit

kama mzazi unayo haki ya kumshika mtoto wako kama amekasirika sana, kwa mfano amepiga milango au kupiga wengine, hadi atulie na kurudi katika hali ya kawaida.

Badala ya kutumia jeuri na nguvu, kulea ni suala la kutumia mamlaka yako vizuri kama mzazi.

Watoto wanahitaji wazazi wenyewe mamlaka chanya na yenye nguvu maishani mwao. Si rahisi kujifunza jambo hili kwa haraka lakini linahitaji kufanya mazoezi, kwa muda mrefu. Katika piramidi ya utunzaji na uangalifu wa kulea watoto, jambo hilo linaonekana hivi:

Mambo hayo yaliyopo upande wa chini wa piramidi ni bora yatumike sana, wakati yaliyopo juu ni bora yasitumike kabisa au yatumike kidogo tu.

Hebu tuone maana ya maneno katika piramidi hii, safu moja baada ya nyingine!

barn i at gøre noget farligt eller dumt. Man må også fastholde sit lille barn, hvis det er meget ophidset, indtil det er faldet til ro igen.

I stedet for at bruge vold, gælder det derimod om at være en god autoritet. Børn har nemlig brug for, at forældrene er sunde, stærke autoriteter. Det læres ikke på et øjeblik, men har nøje sammenhæng med, at man øver sig – over lang tid – på opdragelsens omsorgspyramide, der ser sådan ud:

Det, der er nederst i pyramiden, skal man bruge meget. Det, der er i toppen, skal kun bruges lidt. Lad os se på pyramiden lag for lag:

Upendo, mawasiliano na usikivu

Jambo muhimu zaidi katika kulea watoto ni kujenga mawasiliano nao yenye upendo, wema na uaminifu. Hili linawahusu wazazi wote, baba na mama.

Mtoto mchanga anategemea sana mawasiliano kwa mzazi kumwangalia machoni. Mpe mawasiliano mazuri ya usalama na kipaumbele, kwa mfano wakati wa kumbadilisha nepi au nguo, au akiwa kitandani anapokuwa ameshapata kula. Katika tamaduni nyingine watoto hawaruhuswi kufanya mawasiliano ya jicho kwa jicho na mtu mzima mwenye mamlaka kama wazazi au viongozi wa jamii. Hapa Denmark ni kinyume kabisa.

Mtoto anapata hisia yake ya kwamba maisha yana thamani kwa njia ya mawasiliano mazuri yenye usalama toka kwa wazazi wake. Haya yanajenga msingi salama kwa ukuaji wa mtoto.

Kuna akina baba wengine ambao si kawaida yao kuwa na mawasiliano hayo ya karibu na mtoto wao mdogo, lakini inawezekana kwa wote kuwa nayo, na wote wanatakiwa kulfanyia mazoezi, pia baba wa mtoto. Maana ni muhimu sana katika malezi ya watoto.

Pamoja na mawasiliano hayo yenye upendo na usikivu, wazazi wana jukumu la kuzuia hatarai au uharibifu kwa mtoto. Pia ni wajibu wao kushikilia yaliyo mema na muhimu kwa mtoto ili yaendelee kutendeka katika maisha yake.

Kwa njia hiyo mtoto anapata hisia ya kwamba wazazi wake wanamtakia mema na mazuri.

Nitoe mifano michache kwa vitendo: Mtoto mdogo lazima aambiwe kwa sauti shupavu kwamba aache pale anapotaka kuchezea chai

Kærlighed, kontakt og opmærksomhed

Det vigtigste i børneopdragelsen er at skabe en kærlig, varm og tillidsfuld kontakt til sine børn. Det gælder for både moderen og faderen.

Det helt lille barn er meget afhængigt af en god, tryg øjenkontakt og opmærksomhed, fx ved puslebordet eller i sofakrogen, når barnet har fået noget at spise. I nogle kulturer er det ikke tilladt for et barn at have øjenkontakt med en myndig person. I Danmark er det tværtimod vigtigt.

Barnet får nemlig sin første fornemmelse af, at livet er værd at leve, gennem en tryg, varm kontakt med sine forældre. Det bygger ligesom en tryg platform under barnet, som det kan udvikle sig på.

Det kan være uvant for nogle mænd at have denne nære kontakt med sit helt lille barn, men man kan og bør øve sig på det. Også som far.

Til den kærlige kontakt og opmærksomhed hører også, at forældre tager ansvar for at forhindre det, som er farligt eller ødelæggende, og at forældre holder fast ved det, som er vigtigt og godt for barnet. Derved får det lille barn en stærk fornemmelse af, at forældre vil det noget godt.

Helt praktisk: Det lille barn må med et strengt blik og en fast stemme få besked om ikke at røre ved den varme te-kande eller det levende lys. Og barnet må med fasthed og konsekvens fjernes

ya moto au kushika mshumaa uliowashwa, na mzazi aendeleee kumtazama mpaka akubali. Vi-levile ni lazima mtoto aondolewe haraka kwa ushupavu na uthabiti mahali penye hatari.

Mtoto apatapo meno ya kwanza, lazima afundishwe kupiga mswaki na kuyasafisha, hata kama anaona ni usumbufu. Ikiwa mtoto anaendelea kukataa kupiga mswaki na hakuna jinsi, hakikisha unamshikilia mtoto mpaka ajifunze kwamba ni lazima kupiga mswaki mara mbili kwa siku.

Watoto wadogo wanahitaji sana kutiwa moyo na faraja katika mambo mengi. La kwanza katika malezi mema ya watoto siyo kukataa mabaya, ijapokuwa haizuiliwi. Awali ya yote malezi ni kumwelekeza mtoto kwenye yaliyo mema na yanayokubalika. Ukiwa mzazi unapaswa kufanya mambo mazuri na mtoto, kama vile kwenda pamoja kwenye uwanja wa kuchezea, kuangalia runinga pamoja, kutembea pamoja mjini, na kuchenza michezo mbalimbali nyumbani, kwa mfano michezo ya kimashindano kama kuruka na kukimbia, na kadhalika. Hupotezi muda wako kama mzazi kwa kufanya hivyo. Ni kinyume chake, unampa mtoto muda mzuri wa kujifunza mengi kuhusu maisha na jinsi ya kutenda kuitia kwa mama na baba.

Bila shaka huwezi kumchunga mtoto siku nzima, na wala mtoto hahitaji kuchungwa kila wakati. Ni muhimu sana kwa mtoto kujifunza na kuelewa kwamba mama na baba hawawezি kumchunga ye ye peke yake siku nzima. Kuna mambo mengine muhimu ya kufanya, kwa mfano ikiwa kuna ndugu wengine, au pengine mama na baba wanahitaji kwenda shulenii kujifunza lugha au kazini. Pengine wazazi wa-

fra farlige situationer.

Når det lille barn har fået sine første tænder, skal det også lære at få børstet dem, selv om det er ubehageligt. Om nødvendigt må man holde barnet fast, indtil det har lært, at man altså skal have børstet tænder to gange om dagen.

Små børn skal også mødes med mange opmuntringer. God børneopdragelse er ikke primært at sige nej til det negative (selv om det ikke kan undværes), men at sige ja til det positive. Som forældre bør man gøre positive ting sammen med barnet: gå på legeplads, se TV sammen, tage i byen, finde et spil frem, lege tumlelege. Den slags er ikke spildtid. Det er tværtimod meget vigtig tid, hvor barnets kan spejle sig i mor og far for at finde ud af, hvordan man kan og bør leve.

Man kan selvfølgelig ikke vie sit barn udelt opmærksom dagen lang. Det har barnet heller ikke brug for. Det er tværtimod meget vigtigt for barnet at erfare, at det ikke kan dreje sig om barnet selv hele tiden. Der kan være søskende, og mor og far skal på sprogskole eller på arbejde. Eller forældrene kan bare være trætte og trænge til at hvile sig. Efterhånden som barnet bliver ældre, er det meget vigtigt at lære dette.

Men når vi så er sammen med barnet, skal vi være nærværende. Hellere give barnet ti minutters koncentreret opmærksomhed og så forlange, at det

mechoka na wanahitaji kupumzika. Mtoto anavyozidi kukua, ni muhimu sana ajifunze jambo hilo.

Kwa upande mwingine, wakati tunapokuwa pamoja na mtoto wetu, hatuna budi kuonyesha uwepo wetu kwa ukaribu sana. Ni bora kumpa mtoto uwepo wako wa karibu kwa dakkika kumi na baada ya muda huo kumwambia mtotoacheze mwenyewe auacheze na wenzake, kuliko wewe kuwepo nusu nusu tu kila wakati huku ukijaribu kumwondoa.

Kitu muhimu sana katika malezi ya watoto hapa Denmark ni uwazi na ukweli. Ndiyo, ni muhimu sana kwa mtoto kujifunza heshima; hata hivyo kujifunza uwazi ni muhimu zaidi. Maana yake, haitoshi kwamba mtoto anazoea kufanya yale yatakayomfurahisha baba na mama ili apendeze kwa nje – au kwa sababu anawaogopa wazazi wake.

Kwa mfano, ni muhimu sana mtoto aweze kusema bayana kama anahofia kitu fulani, bila kuchekwa au kupigwa. Ni muhimu kuwaruhusu watoto - hata wavulana - kulia machozi wanapohuzunika au kukorofishwa.

Ni jambo la kawaida watoto kupenda kujua asili au maumbile ya kijinsia, na ni muhimu isiwe fedheha au aibu kuliongelea jambo hili. Ingawa ni vigumu kwa wazazi wengine kuongelea suala hili la ujinsia, ni lazima mzazi ajariibu kuliongelea kama jambo la kawaida na kwa heshima kufuatana na maadili ya ngono anayoyakubali.

Ikiwa mtoto amepitia mambo magumu siku za nyuma, ni muhimu sana wazazi kumsikiliza kwa makini mtoto anapotaka kuongelea mambo hayo, hususan anapoongelea yale ya kusiki-

passer sig selv eller leger med andre bagefter, end at vi kun er halvvejs nærværende hele tiden og konstant småskælder på barnet.

En meget vigtig ting i børneopdragelsen i Danmark er åbenhed og ærlighed. Det er vigtigt, at et barn lærer høflighed; men ærlighed er trods alt vigtigere. Det er altså ikke nok, at barnet tillægger sig en ydre, korrekt facade for at tilfredsstille far og mor – eller fordi det er bange for far eller mor.

Det er fx meget vigtigt, at barnet kan fortælle ærligt, hvis det er bange for noget uden at blive gjort til grin eller slået. Det er vigtigt, at børn – også drenge – har lov til at græde, når de er kede af det.

Det er også vigtigt, at børns naturlige interesse for det seksuelle ikke bliver gjort skamfuld. Selvom det kan være svært for nogle forældre, må man under hele opvæksten prøve at tale naturligt og værdigt om de disse spørgsmål ud fra den seksualmoral, som man har.

Hvis børn har svære oplevelser med fra fortiden, er det særlig vigtigt, at forældrene lytter, hvis barnet fortæller om det. Også de triste og tunge følelser. Og vær tålmodig. Barnet kan have brug for at fortælle om de vanskelige oplevelser flere gange.

tisha na yenye hisia nzito. Uwe mvumilivu. Yawezekana mtoto anahitaji kuongelea hisia hizo nzito mara nyingi. Kama mzazi, ni muhimu kumpa nafasi ya kuongea pale anapotaka ku-yaongelea hayo magumu yaliyomtokea.

Kuweka mipaka, kanuni na taratibu

Watoto wanahitaji kanuni na taratibu nzuri na kuwekewa mipaka ili wajisikie kuwa salama. Hiyo ni hata muhimu zaidi siku hizi ambapo matumizi ya runinga, mitandao ya kijamii, simu na mambo mengineyo yanatusumbua sisi sote. Bila taratibu zinazolewека watoto

Rammer, regler og rutiner

Børn har brug for rammer, regler og rutiner for at være trygge. Især i vores tid, hvor TV, internet, mobiltelefon og meget andet får det til at flimre for os alle sammen. Derfor er det vigtigt med gode regler for sengetider, udetider, le-

wanaweza kutetereka. Kwa hiyo ni muhimu kuwa na kanuni nzuri kuhusu muda wa kulala, muda wa kwenda kuchenza, muda mwafaka wa kurudi nyumbani, muda wa chakula, muda wa kutumia mitandao ya kijamii kama runinga, kompyuta na simu, na mengineyo.

Haiwezekani kutengeneza ratiba ya mifumo, sheria na taratibu kwa kila nyumba. Hii ni kazi ya baba na mama kuiweka nyumbani kwao. Wanatakiwa kuamua pamoja njia ya kuwaongoza watoto wao kwenye mifumo, sheria na taratibu nzuri kama hizo zilizoongelewa hapo juu, na kisha kuhakikisha kwamba zinafuatwa kila siku. Bila shaka itawabidi kuzibadilisha sheria na taratibu hizi baadaye kadiri watoto wanavyozidi kukua. Watoto pia wanapaswa kuwa na neno la kusema juu ya jinsi itakavyokuwa pale sheria na taratibu zinapobadilika. Lakini mama na baba ndio wenye neno la mwisho, maana ni jukumu lao kufanya maamuzi.

Ni bora kuwa na sheria chache na kuzishikilia kwa umakini kuliko kuwa na sheria nyindi am-bazo huwezi hata kuzizingatia na kuzitekeleza. Zaidi ya hili ni vizuri, ikiwa watoto kuanzia wa miaka sita mpaka umri wa kuhama nyumbani wanapewa majukumu maalumu ya kufanya nyumbani, angalau mara chache kwa wiki. Majukumu kama kufanya usafi ndani, kusafisha vyombo, kufua nguo au kusafisha choo. Ni wajibu wako kama mzazi kupanga na kuchagua ni kazi gani na ngapi wafanye. Kwa njia hiyo watoto hujifunza kuchangia kwa mshikamano na ushirikiano mzuri katika maisha ya familia ya kila siku.

Jambo muhimu kabisa ili watoto waweze kuelewa na kufuata vizuri sheria, taratibu na

getider, måltider, medietider og alle de andre tider.

Man kan ikke lave et skema for, hvilke rammer, regler og rutiner et hjem skal have. Det må far og mor i det enkelte hjem finde ud af, og så holde fast i det, de har bestemt. Naturligvis må den slags ændres, når børnene bliver ældre. Børnene bør også have indflydelse på, hvordan det bliver. Men i sidste ende er det far og mor, der bestemmer. Det er bedre med få regler, som man gør meget for at overholde, end at have en masse regler, man alligevel ikke kan håndhæve.

Det er også helt i orden, at børn fra ca. seksårsalderen, indtil de flytter hjemmefra, har nogle faste pligter i løbet af ugen. Det kan være at rydde op, at sætte i opvaskemaskinen eller vaske wc'et. Som forældre må man selv vælge hvilke og hvor mange opgaver. Men på den måde får børnene også et sundt medansvar for familiens daglige liv.

Det vigtigste, for at børn finder ind i gode rammer, regler og rutiner, er, at forældre er gode forbilleder: At forældrene holder, hvad de lover, og at forældrene passer på ikke at love mere, end de kan holde. At forældrene ikke lyver, når børnene ikke må lyve. At far også selv tørrer op, hvis han har spildt, hvis børnene skal tørre op, når de har spildt. At forældrene også indrømmer, når de begår fejl. Osv.

Vi skal kort sagt være rollemodeller for

mifumo ya familia, ni wazazi kuwa kielelezo kizuri kwa watoto wao. Wazazi wakumbuke na watekeleze yale wanayowaahidi watoto wao, na wahakikishe kwamba hawaahidi jambo wa-siloweza kulitimiza. Wazazi wasiseme uongo, kama ambavyo watoto hawaruhusiwi kusema uongo. Imewapasa baba au mama kusafisha wenyewe kama wamemwaga chakula au maji, kama ambavyo watoto wana jukumu la kusa-fisha wanapomwaga kitu. Pia wazazi wana-paswa kukubali kosa lao pale wanapokosea.

Kwa kifupi, sisi wazazi tunapaswa kuwa kielelezo bora kwa watoto wetu kila mara, pia katika suala la kijinsia, yaani, kuishi kama msichana au mvulana. Wasichana huwatazama mama zao, au wanawake wengine, na kuongea nao kuhusu mambo mbalimbali ili kujua uhalisia wao na jinsi gani mwanamke anapaswa kuwa. Wavulana pia huwatazama baba zao na wa-naume wengine kwa ajili ya jambo hilohilo la kujua uhalisia wao. Ndivyo ilivyo kwamba wa-toto hujifunza zaidi kutokana na yale tuyafan-yayo kuliko yale tunayowaambia wafanye!

Sifa, mwongozo na mbinu ya kuvutia usikivu kwingine

Unahitaji pia kutumia sifa, mwongozo na kuvu-tia usikivu wao kwingine wakati unapowalea watoto ili wapate kuona upendo wako kwao, na kuelewa na kuzoea kwamba wazazi wao wana mamlaka nzuri.

Kumbuka kwamba »sifa« haipo safu ya chini kwenye piramidi katika uk.14. Ni kwa sababu ni muhimu sana kwa watoto kuzoea kwamba wanapendwa kama walivyo, kuliko kuhitaji kutafuta kupendwa na wazazi wao kwa kujista-

vores børn. Det gælder også for det at være pige og dreng. Piger ser på deres mor – og andre kvinder – for at finde ud af, hvordan en rigtig kvinde er. Drenge ser på deres far – og andre mænd – for at finde ud af, hvordan en rigtig mand er.

Det er nemlig sådan med børn, at de i langt højere grad gør, hvad vi *gør*, end hvad vi *siger*, de skal gøre!

Ros, vejledning og afledning

Man må også benytte sig af ros, afled-ning og vejledning i børneopdragelsen, for at børnene oplever far og mor som kærlige, gode autoriteter.

Bemærk, at "ros" ikke ligger i det ne-derste lag i pyramiden på side 14, for det er langt vigtigere, at børnene op-lever, at de er elsket, som de er, end at de skal *fortjene* forældres kærlighed, fx ved at klare sig godt i skolen eller være søde. Børn skal vide, at de er elsket af

hilisha, kwa mfano kwa kufanya vizuri shulenii au kwa kuwa watoto wasikivu na waadilifu. Watoto wana haja ya kujua kwamba wana-pendwa na wazazi wao jinsi walivyo, haijalishi uwezo wao shulenii au maumbile na mwenendo wao.

Hiyo haimaanishi kwamba usimsifu mtoto wako, au usimkosoe. Ni muhimu kwa watoto kupata ishara wazi kutoka wazazi kuhusu mema na mabaya katika tabia na mienendo yao. Kwa hiyo umsifu mtoto wako anapofanya kitu kizuri. Lakini upendo usio na masharti, ni muhimu zaidi.

Vilevile watoto wanahitaji sana mwongozo. Bila wazazi kuwaongoa, wangewezaje wenye-ewe kufuata njia bora kwenye ulimwengu huu mkubwa, wa kuchanganya na wenye ha-tari? Mwongozo, maana yake ni kumwonyesha mtoto wako njia njema - na namna yake hasa ni kuwa mfano mzuri wewe mwenyewe. Lakini pia ni kuwaongoza kuhusu matumizi ya mtan-dao ya kijamii, iPad, lugha nzuri wakiongea na watu wengine, sheria za trafiki, na kucheza kwa kushirikiana vizuri na watoto wengine.

Hata hivyo, kumbuka kwamba kuna mipaka ya miongozo ambayo mtoto anaweza kujifunza kwa wakati mmoja. Kwa hiyo uwe makini usije ukamwekea mtoto miongozo mingi. Kumbuka kwamba watoto watajaribu kuishi kama baba na mama wanavyoishi.

»Mbinu ya kuvutia usikivu kwingine« inama-anisha kuwaongoza watoto kwa kuwaelekeza mbali na tabia zisizotakiwa. Ikiwa unakuta watoto wanataka kugombana, unawenza kutoa wazo kwamba wacheze mchezo fulani, au ku-wasaidia kutafuta karatasi na kalamu za rangi

forældrene uanset, hvordan de klarer sig eller opfører sig.

Men det betyder ikke, at man slet ikke må rose (eller kritisere) sit barn. Det er vigtigt, at børn får tydelige signaler fra os voksne om, hvad der er godt eller skidt i deres adfærd. Så ros endelig dit barn, når det gør noget godt eller klarer sig fint eller laver noget flot. Men ube-tinget kærlighed er det vigtigste.

Børn har også brug for megen vejled-ning. Hvordan skal de ellers finde vej i en stor, forvirrende og farlig verden?

Vejledning er at vise sit barn vejen – først og fremmest gennem sit eget gode eksempel, men også ved at vej-lede det om internetbrug, iPad, færd-selsregler, sprogbrug og omgang med andre børn.

Men husk, at der er grænser for, hvor meget børn kan klare ad gangen. Pas derfor på ikke at hælde alt for megen vejledning på børnene. Men vær sikker på, at de nok skal prøve at leve sådan, som du lever!

”Afledning“ vil sige, at man leder bør-nene bort fra en uønsket adfærd. Hvis børn er ved at komme op at skændes, kan man tilbyde at spille et spil eller sætte sig ned ved bordet og finde pa-pir og farveblyanter frem, så konflikten evt. kan ”opløses“ i lidt hygge ved spi-sebordet. Nogle forældre er rigtig gode til at aflede børn på en god måde. Det kan også dreje sig om, at man prøver at få gang i noget fodbold i stedet for,

ili wakae mezani na kuchora. Matatizo mengi yanaweza kutatuliwa kwa njia hiyo ya kuvutia usikivu wao kwenye jambo wanadolipenda hadi wasahau sababu ya kutaka kugombana. Wazazi wengine wanajua vizuri jinsi ya kutuliza mawazo yasiyo mazuri ya watoto kwa kutumia busara na upendo. Mbinu ya kuvutia usikivu kwingine inaweza pia kumaanisha kucheza mpira na vijana au kushirikiana nao shughuli mbalimbali ili wasiwe na muda wa kuzurura na vijana wenye tabia mbaya.

Usiamini kwamba matatizo yote yanaweza kutatuliwa kwa njia hiyo. Wakati mwingine ni muhimu kuwasaidia watoto wako kukabiliana na mgogoro ili kuutatua. Kwa sababu wasipojifunza kukabiliana na migogoro na kuitatua wakiwa wadogo, inaweza kuwapa tatizo kubwa katika maisha yao ya baadaye.

Zingatia au jadili

- Kwa nini ni muhimu zaidi kuwafundisha watoto uaminifu kuliko adabu?
- Kuna kanuni gani tatu muhimu zaidi nyumbani kwako, na utafanya nini ili kuzidumisha?

at de halvstore drenge hænger ud med dårlige kammerater.

Man skal bare ikke tro, at *alle* problemer kan løses på den måde. Nogle gange må man tage en konflikt med børnene. For hvis de ikke lærer at løse konflikter som børn, kan det blive svært at lære det senere i livet.

Overvej eller tal om

- Hvorfor er det vigtigere at lære sine børn ærlighed end høflighed?
- Hvad er de tre vigtigste regler i dit hjem – og hvad vil du gøre for at fastholde netop de tre regler?

Sura ya 3.

Malezi ya uwazi huwafanya watoto kujisikia salama

Kapitel 3. Tydelige forældre giver trygge børn

Najua kwamba wazazi wengine ambao ni wakimbizi au wahamiaji, wanaogopa kuwa wazi na wenye msimamo kwa watoto wao. Inawezekana sababu ni kwamba, wamewahi kuona wazazi Wadenishi ambao hawana msimamo kwa watoto wao. Hata hivyo, ingawa kuna tofauti kati ya watoto wadogo na wakubwa, ni muhimu sana kwa wototo wote kuwa na wazazi walio wazi, makini, thabitit na wenye msimamo.

Kwa hiyo sasa tutaaingalia safu mbili za juu kwenye piramidi, iliyonyeshwa kwenye uk.14.

Onyo, madai na ukosoaji chanya

Mara nyingi kusifa, kuongoza na kuvutia usikivu kwingine ni kama kusema "ndiyo" kwa kitu fulani, wakati kuonya, kudai na kukosoa ni kama kusema "hapana" kwa kitu fulani. Watoto wanahitaji kuambiwa yote, "ndiyo" na "hapana", na hususan kwamba unamwambia mtoto wako "hapana" pale inapohitajika, kuhliko kusema "ndiyo" kwa kila jambo.

Kwa mfano, watoto hawapaswi na wasiruhusiwe kuangalia kila kitu kwenye runinga au kwenye interneti. Hawapaswi kuingizwa katika ulimwengu wa watu wazima mapema. Kuna mengi kwenye mitandao na kwenye runinga ambayo ni hatari kwa watoto, na tunawatenda vibaya tusipowaambia "hapana" wanapotaka kuyaangalia mambo hayo. Ingawa

Jeg ved, at nogle forældre, der er flygtninge eller indvandrere, er bange for at være tydelige og konsekvente over for deres børn. Måske fordi de oplever, at nogle danske forældre ikke er det over for deres børn. Men selv om der er forskel på små og store børn, er det vigtigt for *alle* børn, at deres forældre er tydelige og konsekvente.

Derfor vil vi nu se på de to øverste lag i pyramiden, som blev vist på side 14.

Formaning, krav og kritik

Mens ros, vejledning og afledning mest handler om at sige *ja* til noget, handler formaning og kritik mest om at sige *nej* til noget. Børnene har brug for begge dele. Også, at vi nogle gange siger nej. Børn skal fx ikke have lov til at se *alt* i fjernsynet eller på internettet. De skal ikke indvies i de voksnes verden for tidligt. Der er nemlig meget på internettet og i TV, som er skadeligt for børn, så vi gør vores børn en tjeneste, når vi siger nej til den slags. – Selv om børnene ofte protesterer, når vi siger nej.

Børn har også godt af, at der bliver stillet krav til dem. Selvfølgelig er der forskel på, hvilke krav man skal stille

watoto mara nyingi wanapinga tunaposema "hapana", ni busara kuwakataza hivyo.

Vilevile ni vema kwa watoto tunapodai mambo fulani kutoka kwao. Japokuwa ni wazi kwamba kuna tofauti katika yale tunayoweza kutegemea wayafanye, tukilinganisha watoto wadogo na wakubwa. Hata hivyo mtoto mwenye umri wa miaka mitatu anaweza kusaidia kufanya usafi, na unaweza kutegemea kwamba mtoto wa umri wa miaka kumi atakuambia yaliyo kweli.

Kama watoto wasipofanya vizuri yale waliyoambiwa wafanye, kwa mfano majukumu ya nyumbani, ni muhimu kuwambia kazi yao hairidhishi na kuikosoa kwa kuwaeleza ina kasoro gani. Lakini kila wakati tunapaswa kuzingatia uwezo na ukomavu wao. Usimshutumu au kumkaripia mtoto wa miaka miwili pale anapomwaga maji au chakula, maana mtoto wa miaka miwili bado hajajifunza kutumia mikono yake kiasi cha kuweza kushikilia kikombe au sahani vizuri na kwa umakini. Vilevile usimshutumu au kumkaripia mtoto anayeadika kwa kutumia mkono wa kushoto kwa kusema anatumia "mkono usiofaa".

Ikiwa waalimu wanalamika kuhusu mwenendo wa mtoto shulen, lazima wazazi wafuatilie na washirikiane na waalimu kumkosoa au kumkemea mtoto. Lakini ukosoaji unapaswa kuwa dhidi ya kile kibaya alichofanya mtoto, au kile alichokataa kufanya. Ni muhimu sana kwamba mtoto hapati hisia kwamba "mimi sifai kabisa", yaani kwamba *kila* akifanyacho yeeye ni makosa tu.

Bila shaka, tunapaswa pia kukemea pale watoto wanapotenda mabaya au kufanya mambo

til små børn og til store børn. Men den treårige kan godt hjælpe med at rydde op. Og man kan godt kræve af den tiårige, at han ikke lyver.

Hvis børnene ikke gør det godt nok, fx med pligterne derhjemme, må vi også udsætte dem for kritik. Men vi skal altid tage højde for barnets modenhed og evner. Man skal ikke kritisere en toårig for at spilde, for den toåriges motorik er endnu ikke udviklet til at holde på en kop. Man må heller ikke kritisere et barn, der er venstrehåndet for, at det holder blyanten i "den forkerte hånd".

Hvis lærerne klager over et barn i skolen, skal forældrene selvfølgelig følge op på det og irtettesætte barnet. Men kritikken af barnet skal rettes imod det, det har gjort forkert eller har undladt at gøre. Barnet må ikke få det indtryk, at "hele mig" er forkert.

Vi skal selvfølgelig også påtale det, når børn gør noget forkert eller dumt. De må ikke være med til at mobbe andre. De må ikke lyve. De må ikke tage noget, der tilhører andre.

Men som jeg skrev tidligere: Det er endnu vigtigere, at vi har god kontakt til vores børn og viser vores kærlighed til dem, end at vi siger *ja* til det rigtige og *nej* til det forkerte.

ya kijinga. Hawaruhusiwi kuwa waonevu kwa wenzao. Wasiseme uongo. Wasichukue vitu vya wenzao.

Hata hivyo, kama nilivyosema awali, ni muhimu zaidi kuwa na mawasiliano mema na watoto wako na kuwaonyesha jinsi unavyowapenda kuliko kusema "ndiyo" kwa lililo sahihi na "hapana" kwa lisilo sahihi.

Karipio na kupokea matokeo

Mara nyingine hakuna jinsi, inabidi kuwakariapia na kuadibisha watoto. Ila isiwe kwamba mama au baba anakuwa akiwakariapia watoto wake kidogo hapa kidogo pale mchana kutwa. Tabia hii hudhoofisha mawasiliano mema yenyne upendo kati ya wazazi na watoto wao. Ikiwa unawakariapiakaripia watoto wako muda wote, unadhoofisha vilevile mamlaka yako kwao, maana watoto watashindwa kujua na kutambua ni wakati gani wazazi wao wanamanisha kile wanachokisema.

Je, mtoto wako amefanya kitu kibaya anachopaswa kukaripiwa? Basi, usisubiri bali fanya hivyo ili kukiondoa na kuleta amani tena. Lakin kumbuka mambo yafuatayo:

- Usimkaripie mtoto ikiwa tayari amekubali kosa lake
 - Kadiri iwezekanavyo, epuka kuwakariapia watoto mbele ya wageni
 - Usimwadibishe mtoto ukiwa na ghadhabu
 - Hakikisha unatunza heshima yako wakati wa kuwaadibisha watoto
- Kama umekwisha kumkaripia mtoto, hakikisha unaanzisha jambo lingine lolote zuri haraka iwezekanavyo ili kumrejesha mtoto kwenye ushirika mwema wa kifamilia.

Skældud og konsekvens

Man kan blive nødt til at skælde børn ud ind i mellem. Det må bare ikke være sådan, at mor eller far går dagen lang og skælder lidt ud hele tiden. Det går nemlig ud over den varme, kærlige kontakt med børnene. Hvis man små-skælder hele tiden, undergraver man også sin egen autoritet, for børnene ved ligesom ikke, hvornår man for alvor påtaler noget.

Er der noget, dit barn skal skældes ud for, så få det gjort, så luften bliver renset, men husk følgende ting:

Skæld ikke barnet ud, hvis det allerede har erkendt det forkerte i sine handlinger, ord eller forsømmelser.

Undgå så vidt muligt at skælde barnet ud i fremmedes påhør.

Skældud må ikke ske i ukontrolleret raseri. Den voksne skal bevare sin værdighed, hvis han skælder ud.

Hvis du har skældt ud, så inddrag hurtigst muligt barnet på ny.

Lad ønsket om tilgivelse og ny begyndelse altid ligge bagved. Vi skælder nemlig ikke ud for at være onde imod

Tunapowakaripia na kuwaadibisha watoto wetu, shauku na azma yetu iwe daima kuleta msamaha na mwanzo mpya. Hatuwakaripii

kamwe kwa nia mbaya, bali ni kwa sababu tunataka kosa lioneokane bayana kusudi lipate kusamehewa na kusahauliwa.

Kama ikidhihirika baadaye kwamba mtoto ha-kustahili kuadibishwa nawe, lazima uwe tayari kusema samahani kwa mtoto wako.

Wakati mwingine inaweza kuwa muhimu ku-wafanya watoto wakubali matokeo ya mabaya waliyofanya na kupokea madhara yake. La-ki ni kamwe usitoe vitisho vyenye utupu! Kwa mfano, usimtishie mtoto kwa kumwambia kwamba utamrudisha nchini mlifikotoka, ikiwa hasikilizi.

Kama ukimwonya mtoto kwa kutoa tishio, ha-kikisha kwamba una uwezo wa kulitekeleza.

Kwa mfano, ukimwambia mtoto kwamba ha-pati pipi jioni kama hatakula chakula, basi hakikisha kwamba unalitekeleza jambo hilo endapo mtoto atakataa kula chakula. Hai-jalishi kama mtoto atakasirika au kuhuzunika, umfanyie ulivyosema. Wakati huohuo hakikisha unamwonyesha mtoto wako kwa njia moja au nyininge kwamba hufanyi hivyo kwa nia mbaya, bali bado unampenda hata ana-pokuwa hakusikilizi.

Lazima kuwepo uhusiano wazi kati ya makosa ya mtoto na matokeo yake, ambayo yanam-patia nafasi au fursa ya kuelewa na kujifunza kutokana na makosa yake. Kwa mfano, ufan-yaje, kama mtoto wako wa umri wa miaka tisa amekojoa tena kwenye sakafu karibu na choo cha maji? Hapo adhabu yake ni kumwambia kusafisha choo yeye mwenyewe.

barnet. Tværtimod. Vi vil have det for-kerte frem i lyset, så det kan tilgives og glemmes.

Du må være villig til at give dit barn en undskyldning, hvis det viser sig, at bar-net i virkeligheden ikke havde fortjent at blive skældt ud.

Af og til kan det også være nødvendigt at lade sit barn mærke konsekvensen af en forkert eller dum handling. Men kom aldrig med tomme trusler. Du må fx ikke true dit barn med, at det bliver sendt tilbage til dit hjemland, hvis ikke det lystrer. Hvis du "truer" med en be-stemt konsekvens, skal du kunne og ville gennemføre den.

Hvis du fx siger til barnet, at det ikke får slik i aften, før det har spist noget mere af aftensmaden, så skal du gennem-føre det, hvis barnet ikke spiser det, du har forlangt. Også selv om barnet bliver vred eller ked af det. Men så vis dit barn på andre måder, at du fortsat holder af det, også når det er ulydigt.

Der bør være en naturlig sammenhæng mellem barnets forseelse og den efter-følgende konsekvens, som gør, at barnet har mulighed for at tage ved lære heraf. Har din niårige dreng igen tisset ved si-den af wc-kummen, kan konsekvensen være, at han selv må vaske wc'et rent. Har din otteårige pige i raseri smidt en kop mælk på gulvet, kan man sætte hende til at tørre op.

Naturligvis må man aldrig ydmyge sit barn eller gøre grin med det. Den slags

Na binti yako wa miaka nane, je, ametupa kikombe chenye maziwa ukutani au sakafuni kwa sababu ana hasira na ghadhabu? Adhabu yake ni kukausha sakafu hiyo.

Kamwe usiwaadibishe watoto wako kwa kuwadhalilisha au kuwacheka. Kufanya hivyo kuwafanya watoto kuhisi kwamba hawapendwi na wazazi wao.

Watoto wanapokuwa wakaidi

Ingawa umejaribu kufuata piramidi ya malezi ya watoto, wazazi wengi bado hukabiliwa na tatizo la watoto kukataa kufanya yale wanayoambiwa wafanye. Mara nyininge hii hutokea hasa wavulana. Tatizo linaweza kuwa ni kwa sababu watoto walilelewa kwa njia nyininge kabla hawaijahamia Denmark. Labda ilikuwa halali kupiga watoto katika nchi walikotoka, na watoto wamejifunza kutii kwa sababu wasipotii wanapigwa. Na sasa huko Denmark ambapo hairuhusiwi kumpiga mtoto, inasababisha ugumu mno kuwafanya watoto watii. Kwa bahati mbaya matokeo yake mara nyiningi ni kwamba wazazi hujisikia kama wamepoteza nguvu na mamlaka, hatimaye wazazi wanakata tamaa.

Unaweza kufanya nini wewe kama mzazi, ikiwa watoto watakataa kupiga mswaki au kukataa kuweka iPad chini pale uwaombapo wafanye hivyo?

Hebu tuchukue mifano miwili:

1. Mvulana mwenye miaka saba anaambiwa kwamba anapaswa kwenda kupiga mswaki, lakini hataki. Mama au baba anasema tena kwa hasira lakini bado anakataa kufanya anavyoambiwa. Hapo ni rahisi aidha kukata ta-

gør det svært for barnet at føle sig elsket af forældrene.

Når børn er ulydige

Selv om man har prøvet at følge opdragelsens pyramide, kommer mange forældre ud for, at børnene alligevel ikke gør, hvad der bliver sagt. Det gælder i nogle tilfælde især drengene.

Problemet kan være, at børnene blev opdraget på en anden måde, inden man kom til Danmark. Måske var det tilladt at slå børn i det land, man kommer fra, og børnene havde lært at adlyde, fordi de ellers blev slået. Og nu er man i Danmark, hvor man ikke må slå børn, og så er det ligesom umuligt at få børnene til at lystre. Resultatet er desværre ofte, at forældre føler sig magtesløse og giver op.

Men hvad kan man gøre som far og mor, hvis børn fx ikke vil have børstet tænder eller ikke vil lægge iPaden væk? Lad os tage de to eksempler:

1. En dreng på syv år får at vide, at han skal gå ud og børste sine tænder. Men det vil han ikke. Mor eller far siger det meget vredt til ham igen. Men han gør det stadig ikke. Da er det let enten at

maa au kutumia nguvu dhidi yake, hata kama hairuhusiwi.

Badala yake, kama mzazi unapaswa kufanya uamuzi thabiti na wa kudumu kwamba mtoto ni lazima apige mswaki kila siku. Kwa hiyo lazima kumwambia: kama hufanyi sasa hivi, tunakwenda wote bafuni ili nihakikishe unapiga mswaki. Kama bado anaendelea kukataa, baba anaweza kumshika mtoto wakati mama anasafisha meno yake. Kwa njia hiyo mtoto atajifunza kwamba kupiga mswaki ni muhimu sana kwa mama na baba na kwamba ni bora afanye yeye mwenyewe. Lakini uvumilivu na uimara kutoka kwa wazazi unahitajika. Mtoto akishajifunza na kuzoea jambo moja, ndipo uendelee kumfundisha na kumzoesha jambo lingine.

2. Mvulana mwenye umri wa miaka kumi ame-
keti sebuleni kwa masaa kadhaa akichezea iPad yake. Sasa baba na mama wanaona ame-
cheza vya kutosha na wanasema kwamba ana-
paswa kuacha kwa sababu wanataka kufanya
jambo la pamoja kama familia.

Lakini mvulana anakataa kuacha. Labda baba
anachukua iPad ya kijana, na hapo kijana
anakwenda chumbani kwake na kuendelea
kucheza kwenye kompyuta. Hapo wazazi wa-
naamua kusimamia uamuzi wao. Kwa hiyo
wanaenda chumbani kwake na wanamwam-
bia aache. Ikiwa anaendelea kucheza kwenye
kompyuta, wanazima kompyuta. Kijana ana-
hitaji ishara wazi kutoka kwa baba na mama
kwamba ni muhimu kwake asikilize na kukuba-
li kufanya aambiwacho, maana wanamaanisha
kile wasemacho.

Bila shaka unapaswa kuwa makini, usisumbue

give op eller at bruge vold imod ham,
selv om man ikke må.

I stedet for skal man som forældre træffe en fast beslutning om, at han skal have børstet sine tænder. Forældrene skal derfor sige til ham: Hvis ikke du gør det nu, går jeg med dig ud på badeværelset og ser på, at du får det gjort. Hvis han stadig ikke vil, kan far holde ham fast, mens mor børster hans tænder. På den måde vil han i løbet af få dage lære, at det med at få børstet tænderne er så vigtigt for mor og far, at jeg ligeså godt kan gøre det selv. Men det kræver udholdenhed og fasthed fra forældrenes side. Og indøv kun én ting ad gangen!

2. En dreng på ti år har siddet i stuen de sidste par timer og spillet på sin iPad. Nu synes far og mor, at det er nok, så de siger, at han skal slutte, fordi de vil lave noget sammen i familien. Men drengen stopper ikke. Måske far så tager iPaden fra drengen, men så går han bare ind på sit værelse og fortsætter på computeren.

Men forældrene har bestemt, at de vil holde fast i deres krav. Derfor går de med drengen ind på værelset og siger stop. Hvis han alligevel spiller videre på computeren, må de slukke for den. Drengen har nemlig brug for et klart signal om, at dette er så vigtigt, at forældrene følger sagen til dørs og fører deres vilje igennem.

Selvfølgelig skal man være klog og ikke

na kuharibu mchezo wake ukiwa unaendelea. Ni vizuri kujizuia kusema kwa sauti ya juu na kwa hasira, na ni vizuri zaidi kumvuta mvula-na kufanya kitu kingine badala ya kucheza na kompyuta. Lakini kimsingi, kwa kuwa wazi na kuwa na msimamo unamjenga na kumfanya mtoto wako awe imara na thabiti.

Waalidku waa in ay wiilka tusaan in waxa ay leeyihiin ay dhab ka tahay.

Dabcan waxa loo baahanyahay in xigmad lagu daro oo aan si ka dib ah looga joojin isaga oo ay ciyari u socoto. Waxa kale oo muhiim ah in la iska ilaaliyo qaylada. Waxa wanaagsan in aad hawl kale u soo bandhigto haddii ay suurto gal tahay. Wax ilmahaaga u wanaagsan ayaa samaynaysaa marka aad ilmahaaga si cad oo joogtaysan aad wax ugu sheegto.

afbryde drengens spil midt i en bane. Man skal også prøve at lade være med at råbe og skrige, og det er fint, hvis man kan tilbyde drengen en anden aktivitet i stedet for. Men grundlæggende gør man sit barn en tjeneste ved at være tydelig og konsekvent.

Zingatia au jadili

- Unawezaje kumkaripia mtoto wako kwa njia iliyo sawa?
- Nini kinapaswa kifanyike pale mtoto wako anapokataa kusikia unachomwambia?

Overvej eller tal om

- Hvordan kan man skælde sit barn ud på en *god* måde?
- Hvad *kan* eller *bør* du gøre, når dit barn ikke gør, hvad du forlanger?

Sura ya 4.

Vijana chipukizi na watoto waliokuwa watu wazima

Kapitel 4. Om teenagere og voksne børn

Kuwa mzazi wa vijana na watoto wakubwa ni changamoto kubwa sana. Kwa sababu watoto wa kike na wa kiume wanapoingia kwenye ujana (kubalehe), hamu yao ya kujitegemea na kujisimamia inaongezeka. Wamefikia hatua katika maisha yao ambapo kwa wakati mmoja bado ni watoto na wamekuwa watu wazima. Ujana ni kama daraja kutoka utotoni kwenda kwenye utu uzima. Lakini kwa wote, wazazi na watoto inaweza kuwa vigumu sana kuvuka lile daraja, hasa kama hawaishi Denmark maisha yao yote, lakini labda wameishi Denmark kwa miaka michache tu.

Katika daraja hilo, wazazi bado wanapaswa kuwa karibu na watoto wao, lakini pia wanala-zimka kuwa wajasiri na kuendelea kuwapa watoto wao nafasi zaidi ya kujitegemea. Kimsingi ni jambo zuri na bora watoto kuweza kujitegemea. Hivyo, wakati mwengine inaweza kuleta changamoto kati ya wazazi na watoto katika hatua hii ya ujana, kwa sababu ni mchakato mgumu sana.

Vijana wengine huonyesha hisia na ujasiri wao kwa njia ya kuongea kwa ukali, kulia na kupiga milango mateke. Na wengine kwa njia ya kute-keteza masuala kwa mitazamo tofauti na wazazi wao. Baadhi ya majibzano au hisia zinaweza kuwa na nguvu zaidi kwa kijana kama wazazi ni wakimbizi au wahamiaji kutoka nchi nyiningine. Vijana na wazazi wao pia, wana

Det rummer nogle særlige udfordringer at være forældre til teenagere. For når piger og drenge kommer i puberteten, øges deres trang til selvstændighed og selvbestemmelse. De kommer ind i fase af deres liv, hvor de både er børn og voksne. Teenage-årene er ligesom en bro fra barndommen til voksenlivet. Men den kan være særlig vanskeligt at gå over for både børn og forældre, når man ikke har boet i Danmark hele sit liv, men måske kun nogle få år.

På den bro må forældrene stadig være tæt på deres børn, men forældrene skal også vove at give mere og mere slip på dem. Det er nemlig grundlæggende sundt og godt, at børnene bliver selvstændige. Det kan imidlertid så nogle gnister, mens det sker, for det er en løsrivelsesproces, der skal igennem. Nogle børn markerer selvstændigheden i form af råb, gråd og smækken med dørene. Andre teenagere gør det i form af, at de indtager helt andre holdninger og standpunkter end forældrenes.

Nogle af disse reaktioner kan blive endnu stærkere for teenagere, hvis forældre kommer fra et andet land. For disse teenagere har også den udfordring, at

changamoto nyangi katika hatua ya vijana kuvuka daraja la kutoka utotoni na kufikia utu uzima katika nchi ya kigeni, ambako wameishi pengine miaka michache tu.

Ni jambo la kawaida kwa kijana chipukizi kutantanika na kutojiamini. Inaweza kutupatia ufanuzi kwamba, kwa nje anaonyesha kujiamini na kuchochaea. Lakini kama ni kijana mkimbizi au mhamiaji, kuna uwezekano zaidi wa kutojiamini kwa ndani, wakati kwa nje anaonyesha kujiamini na kuwa mchochezi au mchokozi. Hali hii inahitaji uvumilivu, kwa hiyo wazazi havana budi kuwavumilia watoto wao.

Vijana wanahitaji kuwa na nafasi ya kujiondoa taratibu kutoka wazazi wao. Wanahitaji kuwa mbali kidogo na wazazi ili waweze kujitambua zaidi. Hadi sasa, wazazi wamekuwa karibu

de skal finde ind i et voksenliv, der er (meget) anderledes end deres forældres.

Det er helt normalt, at teenagere er forvirrede og usikre. Det kan give sig udtryk i, at de i det ydre virker meget sikre og afgjorte. Men er man også flygtning eller indvandrer, kan man blive endnu mere usikker i det *indre*, mens man *ud ad til* måske er meget sikker og provokerende. Det kræver megen tålmodighed af forældrene!

Teenagere har brug for at kunne trække sig tilbage fra forældrene. De har brug for at få forældrene lidt på afstand, så de kan se, hvem de egentlig er. Hidtil har forældrene været så tæt på, at bør-

sana, kiasi kwamba watoto wameshindwa ku-pima uhusiano wao. Vijana wanahitaji wazazi wawe mbali kidogo, ili waweze kujitambua. Yaani, mpaka sasa vijana wamewategemea wazazi wao katika yote. Wanahitaji kuijengä wenyewe kwa kutumia mambo mengi walio-fundishwa kutoka kwa wazazi wao. Lakini pia vijana wanapaswa kujifunza mambo mengi kutoka kwa watu wengine. Na mengine wana-paswa kuyaweka mbali, kwa kuwa si ya muhi-mu kwao.

Baadhi ya tamaduni hushughulikia tatizo hilo kwa kuwalazimisha vijana kufuata mfumo maalumu. Lakini sivyo ilivyo hapa nchini Denmark. Hapa vijana chipukizi wanapewa uhuru wa kufikiri na kujitambua wao ni akina nani, na wanataka nini katika maisha yao.

Kama mzazi unapaswa kuwa mwangalizi au mlinzi na msimamizi kwa kijana wako, lakini usimchunge kila wakati.

Wazazi wanaotoka kwenye tamaduni nyingi-ne, wanapata ugumu zaidi hasa katika nyakati hizi. Kwa upande mmoja wanataka kuwapatia vijana wao maadili, mila na desturi njema - labda pia na imani - ambayo wazazi wamekulzia. Kwa upande mwingine si busara kuwashurutisha au kuwaamrisha watoto au vijana kuishi sambamba na mfumo wa wazazi.

Kwa hiyo ni muhimu kwamba wakimbizi na wahamiaji kutafuta usawa kati ya kuwapa vi-jana wao maadili yatokanayo katika tumaduni na asili zao, na pia kuwaruhusu au wakubali-iane ya kwamba vijana wao wajifunze ma-adili mengine na tofauti ya maadili ya wazazi, maana wanalelewa na wanakulia Denmark, hasa kama wataendelea kuishi hapa kwa muda

nene ikke har kunnet forholde sig til dem. Teenagerne har brug for at finde ud af, hvem de selv er i forhold til mor og far, som har været de to vigtigste personer i deres liv indtil nu.

De skal til for alvor at bygge sig selv op af mange elementer fra forældrene, men også af elementer fra andre. Og noget skal de lægge afstand til, fordi det ikke er dem. Det sker ved, at de afprøver mange forskellige holdninger, udseender, væremåder og kammerater i løbet af teenageårene.

Nogle kulturer håndterer dette pro-blem ved at kræve, at teenageren skal være på én bestemt måde. Men sådan er det ikke i Danmark. Her skal teenagere have en vis frihed til at finde ud af, hvem de er, og hvad de vil. Som forældre bør man have omsorg for sine teenagere, men ikke hele tiden over-våge dem.

Forældre, som kommer fra en anden kultur, står i en vanskelig situation her. For på den ene side vil de jo gerne give deres store børn nogle værdier og tra-ditioner – måske også en tro – som de selv er vokset op med. På den anden side er det ikke rimeligt at forlange, at børnene skal overtage *hele* forældre-nes levevis.

Derfor er det vigtigt, at flygtninge og indvandrere finder en balance mellem at give deres teenagere værdier med fra oprindelseskulturen; men at de også tillader – eller i det mindste

mrefu.

Na hiyo ni mojawapo ya matatizo: Wazazi na watoto hawajui ni kwa muda gani wataishi au wanapaswa kukaa Denmark. Je! Wangelijua kama wangepata kibali cha makazi ya kudumu ingelirahisisha hali halisi. Wakati mtu hajui kama ataendelea kuishi Denmark au atarudishwa kule atokako, anaweza kupata utata na ugumu katika kujifunza utamaduni na maadili ya Kidenishi. Hasa kama anaogopa kurudishwa nyumbani au kupelekwa nchi nyingine wakati wowote.

Katika hali hii, ni muhimu pia kwa wazazi kuwasikiliza vijana wao.

Wanapaswa kujaribu sana kukaa karibu na vijana wao ili waweze kuelewa kwa urahisi hali wanayopitia na kuona hali kutoka upande wa vijana wao, pamoja na kuwasikiliza kwa umakini bila kuwakatiza. Ila simaanishi kwamba wazazi hawapaswi kupinga au kutoa changamoto kwa vijana wao. Maana vijana chipukizi wanahitaji sana changamoto na upinzani. Ni muhimu kwa wazazi kujaribu sana kuwaelewa vijana na kuwasaidia katika yale yaliyo bora kwao.

Watoto wanapokuwa watu wazima

Hapa Denmark, wasichana na wawulana wana haki sawa. Kwa mfano, wana haki sawa kupata elimu na kufanya maamuzi wenyewe wanapofikisha umri wa miaka 18.

Kwa baadhi ya wazazi ambao ni wakimbizi na wahamiaji, wanatishika na kuogopa pale watoto wa umri wa miaka 18 wanapohama nyumbani, hasa kama ni msichana. Wanaogopa kudhalilishwa endapo kitu kibaya kitawapata

affinder sig med – at deres teenagere kommer til at leve med delvist andre værdier end forældrenes, fordi de vokser op i Danmark. I hvert fald hvis de skal være i landet i mange år.

Og det er jo en af vanskelighederne: Forældre og børn ved i mange tilfælde ikke, hvor længe de kan eller skal blive i Danmark. Vidste man, at man fik permanent opholdstilladelse, ville det være lettere. Det kan derimod være vanskeligt at slippe danske værdier ind, hvis man frygter for at blive sendt tilbage til hjemlandet eller til et andet land. I alle tilfælde er det vigtigt, at forældrene også lytter til deres teenagere. De må prøve at sætte sig i deres sted og se verden fra teenagerens synspunkt. Dermed mener jeg ikke, at forældrene ikke skal modsige eller udfordre deres teenagere. Det har de brug for. Platformen skal bare være, at de voksne prøver at forstå de unge og støtte dem i det, der er bedst for dem.

Når børnene bliver voksne

I Danmark er piger og drenge ligestilte. De har fx samme rettigheder til at få uddannelse og til at bestemme selv, når de er blevet 18 år.

For nogle forældre, som er flygtninge og indvandrere, er det skrämmende, hvis deres 18-årige vil flytte hjemmefra. Især hvis det er en pige. De oplever det ydmygende, og de er nervøse

mabinti zao wakiishi mbali na nyumbani, kwa mfano kabla ya kuolewa.

Bila shaka, wazazi na watu wengine wanahitaji kuongea na mabinti au vijana wao wakitaka kuhama nyumbani. Labda unaweza kuahirisha uhamisho kwa mwaka mmoja au miwili; lakini wazazi lazima pia waelewe kwamba ndivyo kawaida hapa Denmark na kwamba hawana haki ya kuwazuua watoto wao kuhama wafikishapo umri wa miaka 18.

Hivyo labda ni wazo zuri kuzungumza na binti au kijana wako kuhusu jinsi gani mnavyoweza kuwasiliana vizuri na kwa urahisi wanapohama nyumbani. Kwa mfano, mnaweza kupigiana simu au kutembeleana mara kwa mara. Ma-wasiliano mazuri na vijana yanatokea pale am-bapo wazazi wanawaonyesha vijana uaminifu na kuwapatia uhuru. Maadili mema waliyopata nyumbani bila shaka watayaendeleza kama uhusiano ulikuwa mzuri na kuheshimiana.

for, hvad der kan ske deres datter, hvis hun ikke bor hjemme, indtil hun fx skal giftes.

Naturligvis må forældrene og andre tale med deres voksne datter eller søn om, at de vil flytte hjemmefra. Måske kan man udskyde det et år eller to; men forældrene må også forstå, at det er naturligt her i Danmark, og at de ikke har ret til at forhindre deres barn i at flytte, når de er blevet 18 år.

Så måske er det en bedre ide at tale med datteren eller sønnen om, hvordan man så kan holde en god kontakt, når de flytter hjemmefra. Fx ved at man hyppigt ringer til hinanden eller besøger hinanden. Men husk, at I som forældre – på den lange bane – får den bedste kontakt til jeres voksne børn ved at vise dem tillid og ved at give dem ret til selvstændighed. De værdier, jeres hjem har været præget af, tager de altid med sig, hvis forholdet har været præget af gensidig respekt.

Zingatia au jadili

- Ina madhara gani kwamba wavulana na wasichana wana haki sawa nchini Denmark?
- Utafanya nini kama binti yako mwenye umri wa miaka 18 anasema anataka kuhama nyumbani?

Overvej eller tal om

- Hvad indebærer det, at drenge og piger er ligestillede i Danmark?
- Hvad vil du gøre, hvis din 18-årige datter siger, at hun vil flytte hjemmefra?

Sura ya 5. Kuwa mume na kuwa baba

Kapitel 5. At være mand og far

Inaweza kuwa vigumu hasa kwa wanaume kupata nafasi au jukumu la kuwa mume au baba. Hapa Denmark kuna usawa wa kijinsia, maana yake baba na mama wana maamuzi na majukumu sawa juu ya watoto. Wanaume wengine kutoka tamaduni nyingine hawawaamini sana waalimu, na walezi wa watoto, hata wale wanaotoka serikalini wanaoshughulikia watoto.

Wanaume wengi wanajihisi kwamba nafasi ile waliokuwa nayo kwenye familia katika nchi yao imewaondolewa hapa Denmak. Mwanaume akijisikia katika hali hii, ni rahisi kwake kukata tamaa na kukasirika. Ikiwa mwanamke ndiye mwenye kazi na kupata mshahara katika familia, mwanaume anaweza kujisikia vibaya na kujiona kama vile hana maana. Mwanaume aweza kujisikia aibu na kujiona mnyonge. Hali hii si nzuri kama unataka kuwafanya watoto wako vitu vizuri katika maisha yao. Mwanau me akipoteza mamlaka katika familia anaweza kutumia nguvu na kufanya ukatili kwa watoto na mke wake. Lakini cha kusikitisha ni kwamba wanaume au baba wengine wanachagua kujittoa kwenye mamlaka yao nyumbani, kama vile hawapo. Wanakata tamaa kabisa. Majukumu yote kuhusu watoto wanawaachia wanawake au mama. Jambo hili ni bayaa sana, kwa sababu watoto wote, wakike kama walivyo wavulana wanahitaji baba mwenye mamlaka, upendo na

Det kan være særlig vanskeligt at finde sin rolle som mand eller far. I Danmark er der nemlig kønsligestilling, hvilket betyder, at mænd eller fædre ikke har større magt over børnene, end kvinder eller mødre har. Flere mænd fra andre kulturer har heller ikke altid stor tillid til pædagoger, lærere og sagsbehandlere, altså dem fra det offentlige system, der bl.a. tager sig af børnene.

Mange fædre føler, at den position, de havde i det land, de kommer fra, bliver taget fra dem i Danmark. Det kan en mand let blive frustreret og vred over. Hvis det så også er konen, der tjener pengene i familien, kan man som mand føle sig overflødig og værdiløs. Man føler sig ydmyget og afmægtig. Den indstilling er ikke god, hvis man vil gøre noget godt for sine børn.

Som mand kan man fristes til at være voldelig, hvis man har tabt sin gamle position. Men der findes desværre også en del eksempler på, at mænd eller fædre vælger en anden strategi, nemlig at være fraværende. De giver op. De overlader alt det med børnene til kvinderne eller mødrerne. Det er en dårlig ide, fordi både drenge og piger har brug for, at der er en nærværende,

mwenye ukaribu ndani ya familia yao.

Kwa hiyo ni muhimu kwa wanaume kutafuta thamani mpya, kwa sababu baba ambaye anahisi hana thamani anaweza kuwa na tatizo kuwapa watoto wake mambo mazuri kama impasavyo. Baba aweza kupata hiyo thamani mpya kwa njia ya kujitahidi kuwa baba mwenye mamlaka na huruma, kama ilivyo-elezwa mwanzoni mwa kitabu hiki.

Baadhi ya maeneo hapa nchini Denmark kuna »shule za baba« ambapo msaada juu ya mambo haya unapatikana.

Weka mbali simu na uonyeshe uwepo wako

Hii haihusu tu kumzuia kijana wako kuwa na tabia za kihalifu, lakini pia inahu kuwapa vijana ambaio sio wahalifu, maisha mazuri. Jambo la kujitafutia thamani mpya kama mwanaume na baba, linaweza kuwa gumu kwa sababu linadai kwanza kujitazama kwa njia mpya. Hasa jambo hilo lahusu kwamba, nafasi ya mwanaume isiwewe na majukumu na mamlaka yake kwa msingi wa kijinsia na kitamaduni, bali kwa msingi wa kustahili kunakotokana na kuwa msikivu,

kærlig og myndig far i familien.

Derfor er det vigtigt for mændene at finde en *ny værdi*; for fædre, der føler sig værdiløse, har ikke meget positivt at give deres børn. Denne nye værdi finder fædre ved at øve sig på at være den myndige og omsorgsfulde forælder, som jeg skrev om i begyndelsen. Nogle steder i landet er der også ”far-skoler“ – Baba – hvor man kan få hjælp til dette.

Læg mobiltelefonen væk og vær nærværende

Det handler ikke bare om at forhindre drenges kriminelle løbebane, men også om at give ikke-kriminelle drenge et sundt og godt liv. Det, med at finde en *ny værdi* som mand og far, kan være svært, fordi det kræver, at man begynder at se på sig selv på en ny måde. Det handler især om, at man ikke har sin position i kraft af en traditionel mandlig

mwaminifu na anayejali.

Kwa hiyo, ndio maana ni muhimu kwamba baba aweke simu yake ya mkononi mbali ili aweze kuwepo akiwa na watoto nyumbani. Ni muhimu kucheza na kuzungumza na mtoto wako na ni muhimu pia kufanya shughuli mbalimbali za kila siku pamoja na mtoto, kwa mfano: kufanya manunuizi, kufanya usafi, kuantidika kitanda na kadhalika. Kumbuka pia kwenda nje kutembea na watoto wako kwa ajili ya kupata hewa nzuri, na kumbuka kucheza michezo mbalimbali kwa kushindana, yote haya kwa ajili ya kuburudika pamoja. Njia hiyo ya kuwepo na mtoto, inarahishishia kujenga mamlaka mazuri.

Wavulana wenyenye umri wa miaka 10-12 wasiruhusiwe kuzunguka nje katika maeneo ya mji mpaka saa tano usiku. Hapa baba ana jukumu kubwa kuwaambia vijana kwamba hataki wazunguke nje usiku, na kuwa ye ye ametu-mia muda wa miaka mingi kujitahidi kujenga nyumba yenye usalama na upendo. Maana, watoto wakisikia upendo na utulivu nyumbani hawana hamu ya kukimbilia nje usiku, na wakitoka watarudi wenywewe kwa muda unaostahili.

kønsrolle, men at man skal gøre sig fortjent til at være en autoritet ved at være tillidsvækkende og omsorgsfuld.

Derfor er det vigtig, at far lægger mobiltelefonen væk og er nærværende med børnene, når han er hjemme. Det er vigtigt at lege og at tale med sit barn, og det er vigtigt at gøre ting sammen med barnet. Enten bare far og barn, eller også i den samlede families daglige aktiviteter: Indkøb, rengøring, sengelægning osv. Husk også at tage på tur med dit barn, og husk at spille spil med det eller tage slåskampe med det. Ved at få denne tætte kontakt til barnet er det meget lettere at blive en sund autoritet. Familiens drenge på 10-12 år skal ikke være ude på byens pladser og fortove indtil kl. 11 om aftenen. Her har faderen også en særlig vigtig opgave, dels ved at fortælle, at sådan vil han ikke have det, dels ved igennem mange år at have opbygget et trygt og varmt hjem. For hvis børnene synes, det er rare og godt derhjemme, mister de også lysten til at løbe ude om aftenen – eller hvis de løber ude, at de så af sig selv kommer hjem igen i ordentlig tid.

Zingatia au jadili

- Kwa nini ni vigumu na muhimu kuwa baba mkarimu na anayejali?

Overvej eller tal om

- Hvorfor er det både vanskeligt og vigtigt at være en myndig, omsorgsfuld far?

Sura ya 6. Malezi ya watoto kwa mtazamo wa Kikristo

Kapitel 6. Kristen børneopdragelse

Kama ninyi wazazi wakimbizi na wazazi wahamiaji ni Wakristo katika ushirika wa Kikristo, basi kuna haja ya kuzingatia maneno ya Mungu, Biblia, kuhusu malezi ya watoto. Jambo hili lina mengi na ya muhimu, lakini katika kitabu hiki yametajwa machache tu:

Mzazi Mkristo akitaka kumpa mtoto wake yaliyo bora, inamaanisha pia kwamba anataka kumpa mtoto imani ya Mungu Baba, Mwana na Roho Mtakatifu. Mzazi hawezi kuumba imani moyoni mwa mtoto, lakini anawenza kumunganishaa na Mungu kwa njia ya kumfundisha imani ya Kikristo na kwenda naye kanisani.

Biblia si kitabu kinachohusu malezi ya watoto, ila inasema pia mambo yenye mwongozo kwa malezi ya watoto.

Kwanza kabisa Biblia inasisitiza kwamba watoto ni zawadi kutoka kwa Mungu, lakini pia ni jukumu la wazazi. Maana ni Mungu aliyetuweka tuwalee watoto wetu, hivyo atatuongoza na kutusaidia katika kutunza jukumu hilo. Kwa mfano, tunaweza kuja kwake kwa maombi na shukrani kwa kila kitu kizuri kuhusiana na watoto wetu na kuzungumza naye kuhusu yale yaliyo magamu.

La pili ni amri ya nne inayosema: "Waheshimu baba yako na mama yako.« Inamaanisha kwamba tunapaswa kuwfundisha watoto wetu kutuheshimu kama watu wazima. Lakini Biblia inasisitiza pia kwamba wazazi lazima

Hvis I som flygtninge- og indvanderforældre er kristne og kommer i en kristen menighed, er der også noget med Gud og Bibelen i forbindelse med børneopdragelsen. Det er i sig selv et stort tema, men blot nogle få ting her:

Når man som kristne forældre vil sine børn det bedste, indebærer det også, at man vil videregive troen på Gud Fader, Søn og Helligånd til sine børn. Ganske vist kan I som forældre ikke skabe troen i jeres børns hjerter, men I kan sætte børnene i forbindelse med Gud ved at fortælle om ham, og ved at tage børnene med i kirke og den slags.

Bibelen er ikke en bog om børneopdragelse. Men der står nogle ting i den, som har betydning for opdragelsen: For det første understreges det i Bibelen, at børn er en gave fra Gud, men også en opgave, som forældrene skal tage sig af. Det er altså Gud, der har sat os til at opdrage vores børn, så han vil støtte og hjælpe os i den opgave. Vi kan fx komme til ham i bøn og både takke for alt det dejlige i forbindelse med vores børn og tale med ham om det, der er svært.

For det andet siger det fjerde bud: "Du skalære din far og din mor". Det bety-

wawe na busara kwa watoto wao: »Ninyi akina baba, msiwachokoze watoto wenu, wa sije wakakata tamaa.« Paulo ameandika haya. Hapa panaongelea usawa, ambapo wewe kama mzazi lazima uwafundisha watoto wako heshima pamoja na utii. Lakini pia unapaswa kuwaheshimu watoto sawa sawa na kuwaheshimu kama watu wazima, wanaotarajiwa kujitegemea.

La tatu ninalopenda kulitaja ni jinsi Biblia inavysisitiza kwamba wazazi Wakristo wanapaswa kuwafundisha watoto wao imani ya Kikristo. Yesu anasema: »Basi, enendeni, mkawafanye mataifa yote kuwa wanafunzi, mkiwabatiza kwa jina la Baba, na Mwana, na Roho Mtakatifu; na kuwafundisha kuyashika yote niliyowaaamuru ninyi; na tazama, mimi nipo pamoja nanyi siku zote, hata ukamilifu wa dahari.« Ikiwa watoto wamebatizwa wakiwa wadogo,

der, at vi skal lære vores børn at have respekt for os som voksne. Men Bibelen understreger også, at forældre skal være rimelige imod deres børn: "Fædre, I må ikke tirre jeres børn, så de mister modet", skriver Paulus. Der er altså tale om en balance, hvor I som forældre både skal lære jeres børn respekt og lydighed, men I skal også respektere børnene som ligeværdige medmennesker, der skal blive selvstændige.

Det tredje, jeg vil nævne, som Bibelen understreger, er, at kristne forældre skal oplære deres børn i den kristne tro. Jesus siger: "Gå derfor hen og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befalet jer.

wanapaswa kumjua Mungu, kwa kuwa walibatizwa kuwa wake. Hata kama watoto wamebatizwa baadaye katika maisha yao, vile vile wanatakiwa kupata mafundisho ya Biblia na kumjua Mungu. Hayo mafundisho ya imani ya Kikristo yanamaanisha kwa mfano:

- Kuzungumza na watoto kuhusu Mungu na yale yote yaliyomo katika Biblia, kwa mfano kwa njia ya kuwasomea Biblia ya watoto.
- Kumwomba Mungu pamoja na watoto wenu ili nao pia waweze kujifunza kwamba wanaw-eza kumwomba Mungu.
- Kwenda na watoto kanisani au katika mikutano ya Kikristo ambako unatumaini kwamba kuna kitu kizuri kwa watoto.
- Kuwashimiza na kuwasaidia watoto wenu kwenda Shule ya Jumapili au kwenye kikundi cha watoto / vijana wa Kikristo.
- Kuwa na sala fupi kabla watoto hawajalala. Mnaweza kuimba nyimbo za dini na kuomba Sala ya Bwana: "Baba Yetu Uliye Mbinguni."
- Kuongea na wazazi wengine Wakristo jinsi ya kuwafundisha watoto imani ya Kikristo.

Og se, jeg er med jer alle dage indtil verdens ende."

Hvis børnene er blevet døbt som små, skal de lære ham at kende, som de blev døbt til at tilhøre. Og selv om børnene først bliver døbt senere i livet, skal de også lære Gud og Bibelen at kende. Denne oplæring i den kristne tro indebærer fx:

- At I fortæller om Gud og det, der står i Bibelen, fx ved at læse op fra en børnebibel.
- At I beder til Gud sammen med jeres børn, så de lærer, at de også kan bede til Gud.
- At I tager børnene med i kirke eller til kristne møder, hvor der forhåbentlig også er noget for dem.
- At I opmuntrer og hjælper jeres børn til at komme i søndagsskole eller kristen børne/juniorklub.
- At I har et lille ritual, når børnene lægges i seng, hvor I fx synger en sang og beder Fadervor.
- At I taler med andre kristne forældre om, hvordan man kan oplære børnene i den kristne tro.

Zingatia au jadili

- Wewe na mke/mume wako mnawezaje kutengeneza mazingira ya Kikristo nyumbani kwa ajili ya watoto wenu?

Overvej eller tal om

- Hvordan vil du og din evt. ægtefælle skabe et kristent hjem for jeres børn?

Viungo muhimu kwenye intaneti

Relevante links

www.mindspring-grupper.dk/gruppedeltagere

Kozi ya Mindspring hutoa msaada wa kujiasilisha na kushiriki katika jumuiya ya Kidenishi na jinsi ya kuishi nchini Denmark, pia katika uhusiano wa malezi ya watoto. Kuna mafunzo kwa ajili ya watoto, vijana na watu wazima.

Et mindspring-kursus giver hjælp til at forholde sig til og leve i Danmark, også i forhold til børneopdragelse. Der er kurser for både børn, unge og voksne.

www.adamogeva.dk

Taarifa ya uadilifu, haki na isiyopendelea na mwongozo kwa ajili ya watoto na vijana kuhusu mwili, hisia na jinsia. Inaweza pia kuwasaidia wazazi kuelewa na kuzungumza na watoto wao kuhusu mada hii.

Ærlig og fordomsfrei oplysning og vejledning for børn og unge om krop, følelser og sekualitet. Kan også hjælpe forældre til at forstå og tale med deres børn om disse emner.

www.flygtning.dk/frivillig

Wana taarifa kuhusu Baraza la Ushauri wa Hiari la kusaidia Wakimbizi nchini Denmark, ambao wanaweza kutoa ushauri na mwongozo kuhusu sheria na mawasiliano na mamlaka ya umma.

Har blandt andet oplysning om Dansk Flygtningehjælps Frivilligrådgivning, som kan give råd og vejledning om lovgivning og kontakt til offentlige myndigheder.

www.dlm.dk/lm-danmark/integration

Washauri wa utamaduni wa shirika la Kidenishi la Kilutheri la Umisheni, wanaweza kusaidia familia yenye watoto kupata mawasiliano na uhusiano wa kirafiki na familia ya Wadenishi, ambao wanaweza kuambiana uzoefu wao, na pia kuongelea changamoto katika zoezi la malezi ya watoto.

LM's tværkulturelle konsulenter hjælper gerne med at formidle venskabskontakter til familier med jævnaldrende børn, hvor man kan dele erfaringer og udfordringer omkring børneopdragelse.

Kuhusu mwandishi

Forfatteren

Carsten Hjorth Pedersen, alizaliwa mwaka 1955.

Kiongozi Mkuu wa Taasisi ya Elimu ya Kikristo tangu 1999.

Mwalimu na Mhadhiri Mwandalimizi katika elimu.

Mwandishi wa vitabu vingi kuhusu malezi ya watoto.

Ameoana na Ellen, na ni baba wa watoto watatu wazima.

Carsten Hjorth Pedersen, født 1955.

Daglig leder af Kristent Pædagogisk Institut siden 1999.

Uddannet lærer og førstelektor i pædagogik.

Forfatter til flere bøger om børneopdragelse.

Gift med Ellen. Far til tre voksne børn.

Carsten Hjorth Pedersen

Nini bora kwa watoto?

Kuhusu malezi ya watoto nchini Denmark

Hvad er bedst for børnene?

Om at opdrage børn i Danmark

Kitabu hiki kimetolewa kwa ushirikiano kati ya mwandishi na timu ya Luthersk Mission inayofanya kazi ya misheni kwenye tamaduni tofauti na utamaduni ya Kidernishi.

Hæftet er blevet til i nært samspil mellem forfatteren og Luthersk Missions tværkulturne team.

© Kristent Pædagogisk Institut 2017

Åbuen 28, 3400 Hillerød

Simu: 28 40 53 14

Baruapepe: kpi@kpi.dk

Tovuti: www.kpi.dk

Msanifu kurasa: / Layout: Helle Høeg / Amalie Puggaard Poulsen

Jalada: / Omslag: Freepik.com

Picha: / Foto: Freepik.com, sxc.hu, unsplash.com

Vielelezo: / Illustrationer: Freepik.com

Tafsiri: / Oversættelse: Charles Ngowi